

Ministerie van Economische Zaken

Geldboek voor ondernemers

Een onderneming en uw privé-geldzaken

1e druk, maart 2003
2e druk, juli 2005
3e druk, maart 2006
4e druk, maart 2007
5e geheel herziene druk, januari 2010
6e druk, april 2013
7e druk, september 2014
8e druk, augustus 2015

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud)

Postbus 19250
3501 DG Utrecht

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met:
Ministerie van Economische Zaken
Kamer van Koophandel Nederland
Zuidweg & Partners

© 2015 Kamer van Koophandel Nederland, Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting,
Zuidweg & Partners.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van druk, fotokopie of op enig andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Geldboek voor ondernemers

Een onderneming en uw privé-geldzaken

Inhoud

Voorwoord	7
Een geldboek voor ondernemers?	9
Hoofdstuk 1 - Uw privébegroting	11
1.1 Schep orde in uw administratie	11
1.2 Overzicht van uw huidige uitgaven	12
1.3 Bezuinigen op uitgaven	14
1.4 Uitgavenposten	15
Hoofdstuk 2 - Bedrijfskosten	19
2.1 Aftrekbaarheid van kosten	19
2.2 Btw op kosten	20
2.3 Inbreng vanuit privé	20
Hoofdstuk 3 - Uw zakelijke begrotingen	21
3.1 Investeringsbegroting	21
3.2 Financieringsbegroting	22
3.3 Exploitatiebegroting	24
Hoofdstuk 4 - Financieringsmogelijkheden voor het bedrijf	25
4.1 Banken	25
4.2 Qredits	26
4.3 Crowdfunding	27
4.4 Kredietunies	28
4.5 Business Angels of informele investeerders	29
4.6 Leasing	29
4.7 Borgstelling MKB-kredieten	29
4.8 Overige financieringsmogelijkheden voor starters	30
4.9 Besluit bijstandverlening zelfstandigen	30
Hoofdstuk 5 - Belastingen	33
5.1 Inkomstenbelasting	34
5.2 Vennootschapsbelasting	36
5.3 Omzetbelasting	36
5.4 Invoerrechten	37

Hoofdstuk 6 - Financiële problemen	39
6.1 Aansprakelijkheid	39
6.2 Rood staan op de privérekening	40
6.3 Hulp bij financiële problemen	41
6.4 Wettelijke schuldregeling	43
6.5 Faillissement	44
Hoofdstuk 7 - Inkomensondersteuning voor ondernemers	45
7.1 Ziekte en arbeidsongeschiktheid	45
7.2 Nabestaanden	46
7.3 Pensioen	46
7.4 Toeslagen van de Belastingdienst	46
7.5 Tegemoetkomingen voor ouders	47
7.6 Gemeentelijke inkomensregelingen	47
Hoofdstuk 8 - Inkomen na beëindiging onderneming	49
8.1 Inkomen na bedrijfsbeëindiging	49
8.2 Oudere gewezen zelfstandigen	49
8.3 Uw inkomen na uw pensionering	50
Links naar handige websites	53
Over de makers van dit boek	55

Voorwoord

Als ondernemer wilt u met uw producten of diensten geld verdienen, een fatsoenlijk inkomen voor uzelf en uw eventuele medewerkers. Bij de start van uw bedrijf krijgt u als ondernemer te maken met vragen als: “Hoeveel inkomen genereert mijn onderneming?” En ook: “Hoeveel geld heb ik nodig voor mijn eigen levensonderhoud?”

Het Geldboek, waarvan u nu de achtste editie in handen heeft, biedt u een leidraad bij dit soort vragen. Het helpt u een goede balans te vinden tussen het inkomen van uw onderneming en uw privé inkomen. Dit boek gaat in op de bijzondere voorzieningen die bestaan voor ondernemers, zoals de bijstand voor zelfstandigen en de regeling ‘Zelfstandig en Zwanger’. Het boek geeft ook een overzicht van de financiële rechten en plichten die samengaan met een eigen zaak.

Een praktische publicatie dus, die de kennis bundelt van het Nibud, de Kamer van Koophandel en schuldhulpverleningsorganisatie Zuidweg & Partners. Het Ministerie van Economische Zaken verzorgt de productie en verspreiding van het Geldboek. Wij willen hiermee bijdragen aan uw succes als ondernemer. Daarvoor is het belangrijk dat u een goed inzicht heeft in uw financiën, zowel bedrijfsmatig als privé. Vandaar dit Geldboek.

Veel succes!

Henk Kamp
Minister van Economische Zaken

Een geldboek voor ondernemers?

Jaarlijks stijgt het aantal bedrijven met circa 5%. Om een eigen bedrijf te laten slagen, is het uiteraard belangrijk dat u goed bent in uw vak. Maar dat is niet de enige voorwaarde; ook andere kennis en vaardigheden zijn belangrijk. Dit boek gaat over de geldzaken van ondernemers. Hierin leest u wat er op het gebied van uw geldzaken allemaal verandert als u 'voor uzelf begint'.

Als ondernemer heb je vaker met wisselende inkomsten te maken. Daarom is het van groot belang om niet alleen de zakelijke begrotingen op orde te hebben, maar ook de privébegroting. Een begroting is dé manier om inzicht te krijgen in uw geldzaken. Door alle mogelijke inkomsten en uitgaven op een rijtje te zetten, ziet u hoe uw geldzaken er op dit moment voorstaan. Ook heeft u een overzicht van wat er straks allemaal verandert. Daarmee krijgt u grip op uw eigen financiële situatie.

Behalve aan de inkomstenkant veranderen de uitgaven ook door bijvoorbeeld de kosten die u maakt voor uw bedrijf. Van sommige uitgaven moet u beslissen of u ze betaalt via uw bedrijf of van uw privé-inkomen. Een ondernemer is niet automatisch verzekerd voor pensioen, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. In slechtere tijden zult u zelf moeten zorgen dat u voldoende geld achter de hand heeft om rond te komen. In dit boek leest u hoe u financiële problemen kunt signaleren en oplossen. Ook op het gebied van de belastingen verandert het nodige. Tot slot bestaan er verschillende financieringsmogelijkheden voor het bedrijf, waarvan het nuttig is om op de hoogte te zijn.

Dit Geldboek voor ondernemers is vooral bedoeld voor startende ondernemers. Hieronder verstaan we de 'kleinere' ondernemer: een communicatiebureau aan huis, een winkel met buitenlandse levensmiddelen of een klusbedrijf. Of, zoals de ondernemer zichzelf ziet, gaat het hier om de eenmanszaak, de freelancer, zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers) en de vennootschap onder firma (vof). Zij beginnen hun bedrijf bijvoorbeeld vanuit of naast een baan bij een werkgever. Andere starters hebben lange tijd geen betaald werk gehad. Zij ontvangen een uitkering, komen net van school of zijn pas afgestudeerd, of werken binnen het gezin. Voor al deze groepen is dit boek geschreven. Maar ook ondernemers die al langere tijd actief zijn in hun bedrijf, kunnen er belangrijke informatie in vinden.

Utrecht, augustus 2015

Hoofdstuk 1 - Uw privébegroting

Als ondernemer heeft u te maken met wisselende inkomsten. Een groot deel van uw uitgaven ligt echter vast. Maak daarom een overzicht van uw uitgaven en ga hierbij uit van uw huidige uitgavenpatroon. Met een overzicht van uw huidige uitgaven, weet u welk bedrag u nodig hebt om uw privé-uitgaven op hetzelfde niveau te kunnen handhaven als u een onderneming start. Om het overzicht te kunnen maken is het eerst noodzakelijk om orde te hebben in uw administratie. Een schema om al uw uitgaven in kaart te brengen, vindt u op pagina 9.

1.1 Schep orde in uw administratie

Voordat u een overzicht kunt maken van uw uitgaven, moet u eerst uw privé-administratie op orde hebben. Onderstaande tips helpen u hierbij. Het kost nog geen uur per week om uw administratie op orde te houden.

Doen:

- Maak post en e-mails dagelijks open.
- Gooi reclame weg.
- Log regelmatig in op websites waar u digitaal uw facturen en betalingsoverzichten krijgt aangeboden. Denk bijvoorbeeld aan uw telefoonrekening.
- Bewaar belangrijke documenten, zoals contracten en overeenkomsten, garantiebewijzen en polissen, in een ordner met tabbladen en bewaar belangrijke digitale gegevens en overzichten in mapjes op de computer of 'in the cloud'.
- Zorg voor een regelmatige back-up van uw administratie en andere belangrijke gegevens op uw computer. Als u al uw gegevens online bewaart ('in the cloud') kunt u uw gegevens ook nooit kwijtraken.
- Controleer regelmatig het saldo van uw bankrekeningen en kijk of alle afschrijvingen kloppen.
- Betaal rekeningen op tijd, bijvoorbeeld door ze klaar te zetten wanneer u internetbankiert of in uw agenda te schrijven wanneer ze moeten zijn betaald.
- Spreek met uw partner af wie de administratie doet.
- Werk de administratie minimaal 1 keer per week bij.
- Doet uw partner de administratie? Neem dan regelmatig samen de administratie door. U bent er immers beiden verantwoordelijk voor.

Niet doen:

- Post en e-mails langer dan 2 weken ongelezen laten liggen.
- Post en e-mails niet openmaken en lezen.
- Geen zicht houden op uw banksaldo.
- Hopen dat een rekening vergeten wordt.
- Garantiebewijzen weggooien.

1.2 Overzicht van uw huidige uitgaven

Het Nibud maakt onderscheid tussen vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. Voor vaste lasten heeft u meestal een soort overeenkomst afgesloten. Voorbeelden zijn huur of hypotheek, energie, verzekeringen en abonnementen. Reserveringsuitgaven zijn uitgaven aan bijvoorbeeld inventaris, onderhoud van het huis en vakantie. Huishoudelijke uitgaven zijn onder andere boodschappen.

Er zijn uitgaven die maandelijks terugkomen, zoals de huur of hypotheek. Er zijn uitgaven die u maar één keer per jaar of per kwartaal betaalt, zoals sommige verzekeringspremies en de motorrijtuigenbelasting. Kortom: uitgaven wisselen van maand tot maand. Reken daarom alle uitgaven om naar een gemiddeld bedrag per maand.

Veel uitgaven vindt u terug op uw rekeningoverzichten op internet of op uw bankafschrift, zoals de vaste lasten en alle bedragen die u pint. Wanneer u geen inschatting kunt maken van de hoogte van uw huishoudelijke uitgaven, dan kunt u een paar maanden een kasboek bijhouden waarin u alle uitgaven opschrijft. Dit geeft u een beeld van uw gemiddelde huishoudelijke uitgaven per maand. De hoogte van de reserveringsuitgaven is lastiger te bepalen. Voor nieuwe meubels, huishoudelijke apparatuur en het onderhoud van het huis moeten de meeste mensen sparen. Op de website van het Nibud vindt u de BufferBerekenaar. Hiermee kunt u in vijf minuten uitrekenen hoe veel geld u minimaal achter de hand zou moeten hebben om inventaris te kunnen vervangen. Ook ziet u daar wat vergelijkbare huishoudens achter de hand hebben.

Schema voor uw uitgaven

Uitgaven

Vaste lasten

huur of hypotheek	€
energie en water	€
lokale lasten	€
telefoon, televisie en internet	€
verzekeringen (o.a. zorgverzekering, inboedel, opstal, aansprakelijkheid en uitvaart)	€
autokosten (verzekering, wegenbelasting, onderhoud / reparatie en brandstof)	€
overige vervoerskosten	€
kinderopvang	€
school- en studiekosten	€
contributies en abonnement(en)	€
alimentatie	€
afbetaling lening of schuld	€

Reserveringsuitgaven

kleding en schoenen	€
inventaris	€
onderhoud huis en tuin	€
niet-vergoede ziektekosten	€
vrijetijdsuitgaven	€

Huishoudelijke uitgaven

voeding	€
overige huishoudelijke uitgaven	
persoonlijke verzorging	€
was- en schoonmaakartikelen	€
diversen (o.a. huisdieren, roken, oppas, zakgeld)	€

Totaal uitgaven €

Op www.nibud.nl kunt u ook het 'Persoonlijk Budgetadvies' invullen om uw financiën op een rijtje te zetten.

1.3 Bezuinigen op uitgaven

Er bestaan vaak onrealistische verwachtingen over de mogelijkheden om te bezuinigen. Veel starters denken dat zij best van een lager inkomen kunnen rondkomen dan ze gewend zijn. Helaas komen dit soort verwachtingen maar zelden uit. De hoogte van veel uitgaven ligt namelijk vast, zoals het bedrag wat u kwijt bent aan huur of hypotheek, verzekeringen, aflossingen van leningen, heffingen van de gemeente en schoolkosten van de kinderen. Het zijn allemaal vaste bedragen die u niet zo maar kunt verlagen.

Op andere uitgaven kunt u wel bezuinigen, maar het kan maanden duren voordat u daarvan het effect merkt. Bijvoorbeeld bezuinigingen op energiekosten, waarvan u één keer per jaar een eindafrekening krijgt. Sommige besparingen zijn alleen maar uitstel. U kunt besluiten om een tijd geen kleding te kopen, maar eens moet u uw jas of schoenen vervangen. Om de hoogte van uw ondernemersinkomen te bepalen, kunt u daarom het best uitgaan van uw huidige uitgavenpatroon.

1.4 Uitgavenposten

Uitgaven zijn onder te verdelen in verschillende uitgavenposten. In deze paragrafen staan de uitgavenposten opgesomd. Voor sommige uitgaven zijn tegemoetkomingen van de overheid aan te vragen. Op www.nibud.nl vindt u bij 'uitgaven' informatie over de hoogte van verschillende uitgavenposten.

Huur

Als u in een huurwoning woont en u betaalt in verhouding tot uw inkomen te veel huur, kunt u huurtoeslag aanvragen. Deze is afhankelijk van de hoogte van uw huur en van uw inkomen. Op www.toeslagen.nl kunt u uitrekenen op hoeveel huurtoeslag u eventueel recht heeft.

Lokale lasten

Inwoners met een laag inkomen kunnen (gedeeltelijk) kwijtschelding krijgen van de heffingen van gemeente en waterschap. Afhankelijk van het inkomen, kan ook aan ondernemers kwijtschelding worden verleend. Meer informatie kunt u krijgen bij uw gemeente of waterschap.

Zorgverzekering

Iedereen van 18 jaar en ouder is verplicht om een basisverzekering af te sluiten tegen ziektekosten. De basisverzekering dekt een vast aantal behandelingen en is bij alle verzekeraars hetzelfde. Voor andere behandelingen kunt u zich aanvullend verzekeren. De dekking en premie van deze aanvullende verzekeringen verschillen per verzekeraar. Kinderen jonger dan 18 jaar zijn in ieder geval gratis meeverzekerd voor de basisverzekering, maar vaak ook voor de aanvullende verzekering. Informeer hiernaar bij uw zorgverzekeraar. Voor de lagere inkomens is er de zorgtoeslag. Op www.toeslagen.nl kunt u uitrekenen op hoeveel zorgtoeslag u eventueel recht heeft.

Naast de basisverzekering betaalt u voor de ziektekosten via de bijdrage inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringwet (bijdrage Zvw). Bij mensen die in loondienst zijn, betaalt de werkgever deze bijdrage. Als ondernemer betaalt u deze bijdrage Zvw zelf aan de Belastingdienst. De Belastingdienst stuurt u daarvoor een aanslagbiljet; hierop staat hoeveel u moet betalen.

Hoeveel u betaalt, is afhankelijk van uw inkomen, de winst uit uw eigen bedrijf. U betaalt 4,85% over de belastbare winst uit de onderneming. Is uw totale inkomen (de belastbare winst) meer dan € 51.976 dan betaalt u over het inkomen boven dit bedrag geen bijdrage Zvw.

Schadeverzekeringen

Verzekeringen die iedereen nodig heeft, zijn de inboedelverzekering tegen brand en inbraak en de aansprakelijkheidsverzekering tegen schade aan derden. Woningbezitters hebben een opstalverzekering nodig en autobezitters een WA-verzekering. Wie onvoldoende geld beschikbaar heeft om de kosten van een uitvaart te dragen, kan een uitvaartverzekering afsluiten.

School- en studiekosten

De meeste scholen vragen een (vrijwillige) ouderbijdrage. De opbrengst gaat naar bijvoorbeeld computers, diverse materialen, een boekenfonds, de bibliotheek en extra leerkrachten. Soms wordt er ook een aparte bijdrage gevraagd voor materialen en gereedschappen. Veel scholen hebben een informatiegids waarin u kunt lezen hoe hoog de ouderbijdrage is en wat de school betaalt van de opbrengst. Als u meer informatie wilt over schoolkosten, bestel dan de Geldwijzer Kinderen & Scholieren van het Nibud op www.nibud.nl.

Kinderopvang

Ouders met kinderen tot 12 jaar die gebruik maken van formele, geregistreerde kinderopvang (dagopvang, gastouderopvang of buitenschoolse opvang) hebben onder bepaalde voorwaarden recht op kinderopvangtoeslag, ook ondernemers. U heeft alleen recht op de kinderopvangtoeslag voor de uren waarop uw kind naar de formele opvang gaat en u en uw eventuele partner op dat moment werken. Voor ondernemers gaat het om de uren die besteed worden aan het bedrijf. Dit zijn zowel de uren die u in rekening brengt bij uw klanten als de uren voor de bedrijfsadministratie, het opstellen van offertes en het volgen van trainingen. Reistijd telt niet mee als gewerkte uren.

Het is belangrijk dat u het aantal gewerkte uren bijhoudt, zodat u kunt aantonen dat u daadwerkelijk heeft gewerkt.

De hoogte van de kinderopvangtoeslag is afhankelijk van het inkomen van u en uw eventuele partner, het uurtarief van de opvang en de totale maandelijkse kosten aan kinderopvang. Op www.toeslagen.nl kunt u uitrekenen op hoeveel kinderopvangtoeslag u mogelijk recht heeft.

Autokosten

Autokosten zijn te verdelen in vaste en variabele kosten. Vaste kosten zijn bijvoorbeeld de verzekering, de motorrijtuigenbelasting en de afschrijving. Onder de variabele kosten vallen het onderhoud en de brandstof.

Kleding en schoenen

Huishoudens besteden meer aan kleding naarmate het inkomen hoger is. Per persoon is minimaal € 54 per maand nodig.

Inventaris

Voor grote inventarisuitgaven is het meest praktisch om een speciaal spaarpotje achter de hand te hebben. Met de BufferBerekenaar op www.nibud.nl rekt u in vijf minuten uit hoeveel geld minimaal verstandig is om achter de hand te hebben om apparaten en meubels te vervangen. Kijk hoeveel u maandelijks hiervoor opzij kunt zetten. Houdt u nu geen geld over, kijk dan of u ergens minder geld aan kunt uitgeven, zodat u wel de ruimte heeft om te sparen. Zet het bedrag op een aparte spaarrekening, dan weet u zeker dat u het geld niet aan iets anders uitgeeft.

Onderhoud huis en tuin

Met een huurwoning bent u een paar tientjes per maand kwijt aan kleine klusjes in en om het huis, zoals schilderen, behangen en de tuin. Een richtlijn voor de jaarlijkse onderhoudskosten aan een eigen woning is iets meer dan 1% van de waarde van de woning. Als u een appartement gekocht heeft, betaalt u via de servicekosten aan de Vereniging van Eigenaren een bijdrage voor onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

De verzekering vergoedt niet alle ziektekosten. Denk aan bepaalde medicijnen of tandartskosten, contactlenzen en het eigen risico van de zorgverzekering. Het is belangrijk om vooral het bedrag van het eigen risico achter de hand te hebben op een spaarrekening.

Vrijtijdsuitgaven

Onder vakantie- en vrijtijdsuitgaven vallen een avondje uit, een boek of uitgaven aan hobby's, sport, vakanties en weekendjes weg. De kosten voor een vakantie kunnen zeer uiteen lopen.

Huishoudelijke uitgaven

Onder huishoudelijke uitgaven vallen onder andere voeding, schoonmaakartikelen en huisdieren. Heeft u geen idee wat u besteedt aan deze uitgaven, dan kunt u een bepaalde periode een kasboek bijhouden. Na één of twee maanden heeft u een goed beeld van de bedragen die hierin omgaan. Betaalt u de boodschappen met de pinpas, dan kunt u de bedragen eenvoudig terugvinden in uw rekeningafschriften.

Hoofdstuk 2 – Bedrijfskosten

Elke ondernemer maakt kosten voor zijn bedrijf. Of het nu de aanschaf is van een computer of het kopen van pen en papier. Het is belangrijk deze kosten goed bij te houden. Kosten verlagen immers de winst uit uw bedrijf en over de winst betaalt u belasting.

2.1 Aftrekbaarheid van kosten

Als ondernemer bepaalt u zelf waar u geld aan besteedt. Niet alle kosten die u maakt zijn echter volledig aftrekbaar van de ondernemingswinst. Soms hebben de kosten voor een deel een privé karakter en moeten ze worden gesplitst. Enkel het zakelijke deel van deze ‘gemengde kosten’ mag u dan aftrekken. Een voorbeeld van gemengde kosten is de telefoonrekening thuis, waarvan een deel zakelijke gesprekken betreft.

Soms kunt u ook niet de volledige kosten in één jaar aftrekken. Wanneer u investeert in een duurder bedrijfsmiddel (meer dan € 450) waar u meerdere jaren mee kunt werken noemen we dat een investering. De aanschafkosten van een investering worden over meerdere jaren verdeeld. Dit noemen we afschrijven. Een voorbeeld van een investering waarop wordt afgeschreven is een computer.

Tenslotte zijn er kosten die pas aftrekbaar worden als u een drempelbedrag overschrijdt. U kunt bij deze kosten ook kiezen voor aftrek van een vast percentage van alle gemaakte kosten. Onder deze kosten vallen o.a. de zakenlunches, congressen en studiereizen.

Het is handig in de opzet van de administratie van uw bedrijf al rekening te houden met het verschil in aftrekbaarheid.

Bedrijfsruimte

Kosten van een bedrijfsruimte kunt u soms aftrekken van de winst. Meer informatie hierover kunt u krijgen via www.belastingdienst.nl/zakelijk.

Auto

Veel ondernemers hebben voor hun bedrijf een auto nodig. Soms om producten weg te brengen of om bij klanten te komen, soms voor het woon-werk verkeer.

Wanneer u als ondernemer een nieuwe bestelauto koopt, kan een vrijstelling van de Belasting op Personenauto's en Motorrijwielen (BPM) en een lager tarief voor de motorrijtuigenbelasting van toepassing zijn. Om hier voor in aanmerking te komen, moet u wel aan verschillende voorwaarden voldoen.

Rijdt u niet in een bestelauto maar in een personenauto dan bestaan er twee mogelijkheden:

- U rijdt in uw eigen auto (auto hoort bij uw privévermogen)
- U rijdt in een auto van uw onderneming (auto staat op balans van het bedrijf)

De keuze is niet helemaal vrij; het hangt mede af van de wijze waarop u gebruik maakt van uw auto. Welke situatie op u van toepassing is en wat dit fiscaal betekent, ligt vrij genuanceerd. U kunt hiervoor het beste contact opnemen met uw boekhouder/accountant.

Specifieke informatie over de auto vindt u ook op www.belastingdienst.nl/zakelijk.

2.2 BTW op kosten

Als de door uw bedrijf verrichte activiteiten met btw belast zijn (zie paragraaf 5.3) én de gemaakte kosten aftrekbaar zijn, kunt u de betaalde btw op die kosten verrekenen als voorbelasting. De bedrijfskosten trekt u dan exclusief btw af.

Verricht u btw vrijgestelde prestaties, dan kunt u de kosten inclusief btw aftrekken.

2.3 Inbreng vanuit privé

Soms heeft u goederen al in bezit lang voordat de onderneming van start gaat. Denk bijvoorbeeld aan een computer, gereedschap of mobiele telefoon. Zodra deze investeringsgoederen zakelijk gebruikt gaan worden, kunt u er voor kiezen om de goederen 'op de balans te zetten', tegen de werkelijke waarde van dat moment. Uw onderneming wordt dan eigenaar van de goederen en kan daar op afschrijven. De btw die u heeft betaald kunt u echter niet meer verrekenen.

Kosten die u ten behoeve van de onderneming heeft gemaakt (ook die in de maanden direct voorafgaand aan de start) zijn aftrekbaar. Ook de btw op deze kosten is verrekenbaar. Bewaar de bonnetjes hiervoor dus zorgvuldig.

Voor meer informatie, kijk op www.belastingdienst.nl/zakelijk.

Hoofdstuk 3 - Uw zakelijke begrotingen

Hoe kunt u de verwachtingen over uw bedrijf in cijfers zichtbaar maken? Maak inzichtelijk wat u nodig heeft om van start te kunnen gaan en welke inkomsten en uitgaven op uw onderneming afkomen.

3.1 Investeringsbegroting

In de investeringsbegroting zet u op een rij waar u minimaal in moet investeren om de onderneming te kunnen starten. Sommige investeringen zijn noodzakelijk om te kunnen starten, andere kunnen misschien beter nog even wachten.

Een investering is een aankoop waar de onderneming meerdere jaren mee gaat werken en waarvan de aanschafprijs boven de € 450 ligt. Het grote verschil met kosten is dat bij een investering de aankoopkosten over meerdere jaren verdeeld gaan worden. Ieder jaar boekt u een deel (bijvoorbeeld 20%) als 'kosten'. Dit heet afschrijven. Het geld voor een investering moet u natuurlijk wel bij de aankoop al beschikbaar hebben.

De investeringsbegroting is onderverdeeld in vaste activa en vlottende activa:

Vaste activa zijn bedrijfsmiddelen die langer dan een jaar in uw bedrijf aanwezig zijn. Voorbeelden zijn een computer, printer, inventaris, bedrijfsauto, een gestorte waarborgsom en betaalde goodwill bij een overname.

Bedrijfsmiddelen die korter dan een jaar in uw bedrijf aanwezig zijn, vallen onder vlottende activa. Bijvoorbeeld voorraden, vorderingen op klanten, voorfinanciering btw en aanloop- en openingskosten. Aanloop- en openingskosten zijn kosten die u maakt voordat u omzet maakt, zoals kosten voor de notaris uw levensonderhoud in de eerste periode na de start, marktonderzoek, advieskosten, visitekaartjes en briefpapier.

Voorbeeld investeringsbegroting

In het voorbeeld hieronder ziet u hoe u een investeringsbegroting kunt opstellen.

Investeringsbegroting

Vaste activa

Verbouwing €

Vervoermiddelen €

Inventaris €

Vlottende activa

Kas / bank / giro €

Debiteuren €

Vorraden €

Aanloop- en openingskosten €

Onvoorzien €

Totaal €

Tips bij de investeringsbegroting

- Onderbouw de bedragen met offertes.
- Vraag offertes op bij meerdere leveranciers om zo tot een juiste keuze te komen.
- Houd rekening met onvoorzienne kosten.

3.2 Financieringsbegroting

In de financieringsbegroting geeft u aan hoe u de benodigde investeringen gaat financieren. Dit kan met eigen vermogen of met vreemd vermogen. Zie voor meer informatie hierover hoofdstuk 4.

Eigen vermogen

Het deel van de investeringen dat u zelf financiert, heet **eigen vermogen**. Dit kan geld zijn dat u zelf beschikbaar heeft zoals spaargeld of bedrijfsmiddelen die al zijn aangeschaft (bijvoorbeeld een auto of een computer die u al bezit). Eigen vermogen is lang voor de onderneming beschikbaar. Bij een financieringsaanvraag tellen zogenaamde ‘achtergestelde’ leningen of durfkapitaal, bijvoorbeeld van familie, mee als ware het eigen vermogen. Achtergesteld wil zeggen dat er pas op deze lening wordt terugbetaald als andere leningen, bijvoorbeeld van de bank, zijn terugbetaald.

De verhouding van uw eigen vermogen tot het totaal benodigde vermogen heet ‘solvabiliteit’. Dit geeft aan in hoeverre uw onderneming de schulden op lange termijn kan voldoen. De bank verwacht dat een startende ondernemer ook eigen vermogen inbrengt; meestal minimaal 25%. In bepaalde branches, zoals de horeca, kan dat oplopen tot 50%.

Vreemd vermogen

Vreemd vermogen is geld dat zakelijke financiers zoals banken of leveranciers u willen lenen. Er is onderscheid tussen schulden op de korte termijn (bijvoorbeeld rekening courantkrediet, leverancierskrediet, te betalen belastingen) en schulden op de lange termijn (bijvoorbeeld hypotheek of langlopende lening voor de inventaris). De looptijd van het krediet dient afgestemd te zijn op het bestedingsdoel. Meer informatie over financieringsmogelijkheden vindt u in hoofdstuk 4.

Voorbeeld financieringsbegroting

In dit voorbeeld ziet u hoe u een financieringsbegroting kunt opstellen.

Financieringsbegroting

Eigen vermogen

Spaargeld €

Inbreng bedrijfsmiddelen €

Vreemd vermogen (lang)

Lang lopende lening bank €

Achtergestelde lening €

Vreemd vermogen (kort)

Rekening courant €

Leverancierskrediet €

Totaal €

3.3 Exploitatiebegroting

In de exploitatiebegroting geeft u een overzicht van de verwachte omzet en de kosten die u denkt te gaan maken.

Uitgangspunt voor de exploitatiebegroting is de omzetberekening. Van deze verwachte omzet trekt u de inkoopkosten en alle terugkerende bedrijfskosten af. Dit resulteert in een netto bedrijfsresultaat voor belastingen. Uit uw exploitatiebegroting kunt u dus afleiden of uw omzet kostendekkend is.

Voorbeeld exploitatiebegroting

In dit voorbeeld ziet u hoe u een exploitatiebegroting kunt opstellen.

Exploitatiebegroting (alle bedragen exclusief btw)

Omzet	€
Af: inkoopwaarde omzet	€
Bruto winst	€
Afschrijvingen	€
Huisvesting	€
Promotie	€
Vervoer	€
Administratie	€
Personeelskosten	€
Rente- en bankkosten	€
Verzekeringen	€
Overige kosten	€
Af: Totaal kosten	€
Netto winst	€

Tips bij de exploitatiebegroting

- Onderbouw de bedragen met offertes.
- In de exploitatiebegroting staan de bedragen exclusief btw. De btw vormt immers geen inkomstenbron of kostenpost voor uw onderneming.
- De nettowinst vormt de basis voor de berekening van de belastingen.
- De post afschrijving is geen uitgave, maar de kostentoe rekening van een eerdere investering.
- De nettowinst na belasting + afschrijvingen vormt de kasstroom. Dit bedrag is beschikbaar voor aflossingen aan vreemd vermogen verschaffers, reserveringen voor toekomstige investeringen en als ondernemersinkomen in een eenmanszaak of vof In een besloten vennootschap (bv) staat de ondernemer als bestuurder/directeur van de bv op de loonlijst en ontvangt een salaris. Het salaris is een kostenpost voor de bv en staat in de exploitatiebegroting opgenomen onder personeelskosten.

Hoofdstuk 4 - Financieringsmogelijkheden voor het bedrijf

Ondernemerschap betekent vaak dat u moet investeren in bedrijfsmiddelen die nodig zijn om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Bij een tekort aan eigen geld kunt u andere partijen vragen om financiering. De inbreng van andere partijen is 'vreemd vermogen'. Tot een aantal jaren geleden was bancaire financiering voor veel starters en bestaande ondernemers de meest voor de hand liggende mogelijkheid van externe financiering. De laatste jaren zijn de financieringscriteria van de banken aangescherpt. Wellicht mede daardoor zijn er nieuwe financieringsvormen ontstaan.

Hieronder worden diverse financieringsmogelijkheden beschreven.

Bij de aanvraag van vreemd vermogen zult u de geldgever moeten overtuigen dat uw bedrijf levensvatbaar is. Dit betekent dat het voldoende moet opleveren om van te kunnen leven en dat u het krediet kunt terugbetalen. U presenteert uw bedrijf meestal door middel van een ondernemingsplan. Informatie over het maken van een ondernemingsplan vindt u op *Ondernemersplein.nl*, *Qredits.nl* en de sites van de diverse banken.

Elke financieringsvorm heeft voor- en nadelen. Het gebeurt steeds meer dat ondernemers niet uitsluitend van één van financiering gebruik maakt, maar van meerdere. Een vorm van zo'n hybride financiering is bijvoorbeeld als de bank een rekening-courantkrediet verstrekt en u via crowdfunding de overige krediet-behoefte invult. Ook banken staan op voor deze nieuwe kredietvormen.

Heeft u specifieke vragen over financieringsmogelijkheden? Dan kunt u contact opnemen met de KvK Financieringsdesk (*kvk.nl/financieringsdesk*, tel.nr. 0800-1014 en *financiering@kvk.nl*). Op deze website staat ook een Financieringswijzer en Financieringsscan om meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden.

4.1 Banken

Banken verstrekken verschillende soorten financiering:

Lening

Bestemd voor de financiering van machines of andere bedrijfsmiddelen. Aflossing van de lening loopt meestal gelijk op met de afschrijving van het bedrijfsmiddel en gebeurt in vooraf vastgestelde termijnen, per maand of kwartaal. Over het nog niet afgeloste deel van de lening betaalt u rente. Vaak wordt het aangekochte bedrijfsmiddel als onderpand gegeven, als zekerheid naar de bank.

Rekening courant krediet

Met een rekening courant krediet mag u tot een bepaald bedrag 'rood staan' op de bedrijfsrekening. Dit krediet kan nuttig zijn bij een korte of sterk wisselende kredietbehoefte. Over de roodstand betaalt u rente. Voor een structurele financiering is het rekening courant krediet een dure kredietoplossing. Soms wordt de maximale roodstand periodiek ingeperkt.

Hypothecair krediet

Bij deze kredietvorm ontvangt de bank, het recht van hypotheek. Dit geeft de bank extra zekerheid. Als u namelijk niet aan uw betalingen kan voldoen, mag de bank het onroerende goed (bijv. een woning of een bedrijfspand) dat aan de hypotheek is gekoppeld verkopen.

4.2 Qredits

Qredits biedt tools, coaching, Microkrediet en MKB-krediet aan (startende) ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, die geen toegang hebben tot verschillende (financiële) diensten via het reguliere circuit. Het doel van Qredits is om het ondernemerschap toegankelijker te maken.

Qredits kent twee vormen van kredietverlening:

Microkrediet:

- bedrag maximaal € 50.000
- afsluitkosten afhankelijk van de hoogte van het krediet variërend van € 275 tot 1,65% van de lening (met een maximum van € 750)
- rente marktconform, 9,75% - 10,75% (1-1-2015)
- looptijd maximaal 10 jaar

MKB-krediet:

- bedrag minimaal € 50.000 en maximaal € 250.000
- afsluitkosten 1,5% (met een maximum van € 2.500), exclusief eventuele borgstellingsprovisie
- rente afhankelijk van risico tussen 8,75% en 9,75% (1-1-2015)
- looptijd maximaal 10 jaar

Naast microkrediet en MKB-krediet biedt Qredits diverse tools voor ondernemers aan via de website. Een sjabloon voor een ondernemingsplan en een financieel plan, online cursussen (e-learnings), Ondernemingsplan Schrijven, Verkoopplan Schrijven en Debiteurenbeheer.

Heeft u behoefte aan iemand die u vanuit een deskundige en positieve houding bij staat tijdens de start van uw onderneming? Of ziet u doorgroeimogelijkheden, maar weet u niet hoe u bepaalde zaken moet aanpakken? Dan zou een coach van Qredits uitkomst kunnen bieden. Alle coaches van Qredits zetten hun kennis en expertise vrijwillig in om u verder te helpen met de vraagstukken waar u niet direct antwoord op hebt. Qredits vraagt een onkostenvergoeding voor een coachingstraject van € 200 (ex. BTW).

Voor de overige voorwaarden en het aanvragen van een e-learning, coach of krediet: www.qredits.nl.

4.3 Crowdfunding

Crowdfunding is een financieringsvorm waarbij geld opgehaald wordt bij mensen: "de crowd", die bereid zijn een (klein) bedrag te investeren in uw onderneming of project. Het gaat bij crowdfunding om bedragen in de grootte van € 20.000 - € 200.000. De belangrijkste vormen van crowdfunding zijn:

- lening;
- converteerbare lening (uiteindelijk om te zetten in aandelen);
- aandelen (als investering: vergoeding afhankelijk van het resultaat);
- niet-financiële tegenprestaties (product, dienst, recht op deelname, e.d.);
- donatie (zonder tegenprestatie).

Een combinatie van deze vormen is ook mogelijk. Omdat er rechtstreeks contact is tussen investeerder en ondernemer, vindt er geen tussenkomst van een financiële intermediair plaats. De inzameling gaat vaak via een crowdfundingplatform of via een eigen website.

Om te zien of crowdfunding bij uw organisatie past kunt u de crowdfunding-scan invullen. Daarnaast kunt u alvast bekijken of u aan de volgende voorwaarden voldoet:

- U heeft een aansprekend plan, waarin aangeven wordt waarvoor de gevraagde financiering nodig is.
- U heeft al een enthousiast netwerk opgebouwd, waar bereidheid is om te investeren.
- U heeft een aantrekkelijke en duidelijke tegenprestatie te bieden.
- U heeft tijd, kennis en energie om in een korte periode veel mensen te enthousiasmeren om in uw idee of bedrijf te investeren.

Crowdfunding levert u meer op dan alleen financiering. U bouwt namelijk al tijdens uw zoektocht naar financiering naamsbekendheid op. Daarnaast bindt u bestaande klanten aan uw onderneming of project én bereikt u al nieuwe klanten. Ook is het crowdfunding-traject dé manier om te testen of er behoefte is aan uw aanbod.

Branchevereniging Nederland Crowdfunding heeft de website www.startcrowdfunding.nl gelanceerd, met handige informatie voor zowel ondernemers als investeerders.

4.4 Kredietunies

Een kredietunie is een coöperatie, zonder winstoogmerk, die zich richt op kredietverlening door ondernemers voor ondernemers. Leden van een kredietunie bepalen samen het beleid, kiezen het bestuur en zijn gezamenlijk eigenaar.

De kredietunie trekt middelen aan van leden van de coöperatie en/of professionele marktpartijen. Deze middelen worden vervolgens uitgeleend aan andere leden van de coöperatie zonder tussenkomst van een bank. Dit geeft de leden van de kredietunie en betrokken professionele partijen de mogelijkheid samen te investeren in een bepaalde branche of regio en het investeringsrisico te delen. Kredietnemers binnen de kredietunie, worden ondersteund door een coach. Dit is, om de slagingskans van de onderneming te vergroten, meestal een van de ondernemers die ook lid is van de kredietunie. Een kredietunie bestaat dus uit leden die financieren, maar ook uit leden die gefinancierd worden.

Kredietunies richten zich voornamelijk op MKB ondernemingen in Nederland die geen financiering krijgen in het reguliere circuit. Binnen deze algemene doelgroep kiest elke kredietunie een eigen specifieke doelgroep, meestal een bepaalde branche of regio.

Kredietunies verschaffen lineaire leningen tot € 250.000 met een looptijd tussen de 1 en 10 jaar. Het financieren van kredietunies kan door het aankopen van perpetuele ledencertificaten of obligaties die uitgegeven worden door de kredietunie. Perpetueel betekent dat er geen vastgestelde einddatum is afgesproken waarop er moet worden afgelost.

Nieuwe wet en regelgeving

Op dit moment zijn de mogelijkheden voor het aantrekken van financiers voor een kredietunie nog beperkt. Voor het aantrekken van opvorderbare gelden, is immers een bankvergunning nodig.

Begin 2014 is een initiatiefwet kredietunies opgesteld. Dit om de mogelijkheden voor het aantrekken van middelen voor kredietunies te verruimen. Hierdoor zou het mogelijk worden voor een kredietunie om opvorderbaar geld aan te trekken, zonder aan de complete eisen van het banktoezicht te moeten voldoen. Er komt met deze wet onafhankelijk toezicht op kredietunies. Dit geeft meer mogelijkheden en waarborgt tegelijkertijd de betrouwbaarheid en kwaliteit van de dienstverlening door kredietunies.

Een actueel overzicht van bestaande kredietunies in Nederland en kredietunies in oprichting kunt u vinden bij de brancheverenigingen:

- Vereniging Samenwerkende Kredietunies
- Vereniging van Kredietunies

4.5 Business Angels of informele investeerders

Business Angels zijn privépersonen die vanuit een zakelijk oogpunt investeren in uw onderneming. Zij worden ook wel particuliere of informele investeerders genoemd. Een business angel investeert met name in (pre)starters- en ondernemers in een vroege groeifase van hun bedrijf. Zo'n investering is vaak een lenig of aandeleninvestering en bedraagt in de regel tussen de € 50.000 en € 250.000. Een Business Angel zou uit uw eigen netwerk kunnen komen. Veel Business Angels zijn aangesloten bij een netwerk. Meer informatie over Business Angels vindt u op de site van Business Angels Network Nederland (BANN).

Meer dan geld alleen

Naast geld brengt een Business Angel ook kennis en ervaring in en stelt hij zijn persoonlijke netwerk beschikbaar. Vooral in het begin is een Business Angel nadrukkelijk betrokken bij de dagelijkse gang van zaken. Dit door begeleiding vanuit zijn ondernemerservaring te bieden. Naarmate het bedrijf steviger in de schoenen staat, trekt een Business Angel zich geleidelijk terug.

4.6 Leasing

Bij leasing financiert een bank of leasemaatschappij bedrijfsmiddelen. U betaalt het financieringsbedrag vervolgens in termijnen terug. Voordeel, uw werkkapitaal blijft binnen uw bedrijf.

Leasing is een van de bekendste leenvormen, met name voor auto's en machines. Er zijn twee verschillende leasevormen: financiële lease en operationele lease. Bij financiële lease sluit u als het ware een lening/financiering af. Het product is van u en u loopt economisch risico. Bij operationele lease blijft de leasemaatschappij eigenaar. U kunt het vergelijken met huren.

4.7 Borgstelling MKB-kredieten

Als MKB-ondernemer kunt u van het borgstellingskrediet (BMKB) gebruik maken als u een lening wilt afsluiten, maar u de bank te weinig zekerheid kunt bieden ('onderpand', zoals gebouwen of machines). Doordat de overheid garant staat voor een deel van de lening, is de bank eerder bereid een lening te verstrekken. Startende en innoverende bedrijven kunnen rekenen op extra gunstige voorwaarden.

De bank en andere financiers kunnen bij de overheid een beroep doen op de Borgstelling MKB-kredieten. De overheid staat voor maximaal € 1 miljoen garant. Sluit u als starter bij de bank een starterslening af van maximaal € 266.667, dan staat de overheid borg voor 67,5%.

U komt in de volgende situaties in aanmerking voor de regeling:

- Uw bedrijf kan de bank te weinig onderpand bieden;
- Uw bedrijf heeft een gunstig toekomstperspectief;
- Het krediet is niet bestemd voor een project of een belegging;
- Bezit u als eigenaar meer dan de helft van het ondernemingskapitaal? Dan staat u zelf voor 25% borg.

De deelnemende bank of financier kan de aanvraag voor u indienen. Kijk voor meer informatie op www.rvo.nl (subsidië en regelingen).

4.8 Overige financieringsmogelijkheden voor starters

Er zijn nog andere financieringsmogelijkheden om uw onderneming bij de start en daarna te financieren. Zo zijn er landelijke en regionale ontwikkelingsfondsen en brancheafhankelijke fondsen. Ook bestaan er mogelijkheden om te starten met een onderneming vanuit een uitkering:

Starten met een arbeidsongeschiktheidsuitkering

Beginnende ondernemers die door (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid minder kansen hebben op werk, kunnen op grond van het Re-integratiebesluit een starterskrediet aanvragen voor een eigen bedrijf. Voorwaarde is dat u als arbeidsongeschikte een ZW-, WIA-, WAO-, Wajong- of WAZ-uitkering ontvangt en dat u een ondernemingsplan hebt waaruit blijkt dat uw plannen haalbaar zijn. Of het krediet wordt verleend, hangt onder meer af van de levensvatbaarheid van het bedrijf dat u wilt starten. De kredietfaciliteiten, zowel het starterskrediet als een mogelijk voorbereidingskrediet, zijn gelijk aan de Bbz-startersfaciliteiten (zie paragraaf 4.9).

Meer informatie over het starten vanuit een arbeidsongeschiktheidssituatie kunt u krijgen bij UWV Werkbedrijf.

Starten met een werkloosheidsuitkering (WW-uitkering)

Wilt u als zelfstandige starten met behoud van uw (gedeeltelijke) WW-uitkering? Dat kan alleen als u daarvoor vooraf toestemming van het UWV krijgt. Nadat u toestemming heeft verkregen zijn er verschillende mogelijkheden. Zo bestaat de mogelijkheid om te beginnen met uw bedrijf met een startperiode, een urenkorting of zonder behoud van WW. Aan al deze mogelijkheden zijn voorwaarden verbonden. Ook verschilt de invloed die het heeft op de hoogte van de uitkering. Meer informatie over het starten vanuit een WW-situatie kunt u krijgen bij het UWV Werkbedrijf.

4.9 Besluit bijstandverlening zelfstandigen

Het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004) biedt de mogelijkheid om bij de gemeente een krediet of inkomensaanvulling aan te vragen. De regeling geldt voor zowel gevestigde ondernemers als voor personen die vanuit een werkloosheidssituatie een eigen bedrijf willen beginnen. Voorwaarde is dat u niet (meer) bij een gewone bank terecht kunt en dat uw gezinsinkomen buiten het inkomen uit de onderneming, lager is dan de bijstandsnorm die op uw gezinssituatie van toepassing is.

Andere voorwaarden zijn onder meer:

- u bent nog niet pensioengerechtigd;
- de bedrijfsuitoefening voldoet aan alle wettelijke eisen;
- u heeft een volwaardige onderneming (op jaarbasis werkt u ten minste 1225 uur voor uw bedrijf);
- u werkt zelf in het bedrijf, heeft er de zeggenschap over en draagt de financiële risico's.

Een Bbz-aanvraag dient u in bij de gemeente waar u woont.

De doelgroepen van de Bbz 2004 zijn:

- gevestigde ondernemers met een levensvatbaar bedrijf;
- bijstandsgerechtigden die een eigen bedrijf willen starten;
- startende ondernemers vanuit een dreigende werkloosheidssituatie;
- oudere ondernemers met een niet-levensvatbaar bedrijf;
- ondernemers die een niet-levensvatbaar bedrijf willen beëindigen.

De gevestigde ondernemer

U bent een gevestigd ondernemer als u gemiddeld langer dan anderhalf jaar een bedrijf of beroep uitoefent. Als u tijdelijk onvoldoende inkomen uit het bedrijf haalt, dan kunt u een rentedragende Bbz-lening aanvragen van maximaal € 192.243 (2015) of een aanvullende uitkering tot bijstandsniveau voor een periode van 12 maanden. De gemeente kan deze periode verlengen tot in totaal 36 maanden.

Een bijstandsgerechtigde die een eigen bedrijf wil starten

Heeft u een bijstandsuitkering en bent u van plan om een eigen bedrijf te starten, dan kunt u na toestemming van de gemeente gedurende maximaal 12 maanden werken aan de voorbereidingen voor een onderneming. Tijdens die periode behoudt u uw bijstandsuitkering. Bovendien kunt u een renteloze lening aanvragen voor de noodzakelijke voorbereidingskosten van uw onderneming. De (maximale) hoogte hangt af van het beleid van de gemeente waar u woont. In deze voorbereidingsfase heeft u geen sollicitatieplicht. Tot slot wijst de gemeente u een ondernemerscoach toe die u begeleidt bij het opstellen van uw ondernemingsplan. Deze coach wordt ook betaald door de gemeente.

De renteloze lening wordt rentedragend vanaf het moment dat u daadwerkelijk start met uw bedrijf. Blijken uw plannen echter niet haalbaar te zijn, dan wordt het krediet u kwijtgescholden.

De startende ondernemer

Volgens de Bbz bent u gedurende de eerste anderhalf jaar na de start van uw bedrijf, een starter. Voorwaarde is dat u het eigen bedrijf start vanuit een (dreigende) werkloosheidssituatie en een ondernemingsplan kan overleggen. Als starter kunt u een rentedragende Bbz-lening aanvragen van maximaal € 35.393 (2015). Daarnaast kunt u een aanvullende uitkering tot bijstandsniveau aanvragen. Deze uitkering ontvangt u indien noodzakelijk maximaal 36 maanden, mits het bedrijf nog levensvatbaar is.

De oudere ondernemer met een niet-levensvatbaar bedrijf

Een oudere ondernemer is iemand van 55 jaar of ouder die al minstens 10 jaar zelfstandig ondernemer is. U kunt een beroep doen op het Bbz wanneer u onvoldoende inkomen heeft of kleine investeringen moet doen. U kunt (incidenteel) maximaal € 9.612 (2015) lenen of zelfs als gift ontvangen en/of in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering tot de AOW-gerechtigde leeftijd. Uw bedrijf hoeft niet levensvatbaar te zijn, maar moet wel minimaal bruto € 7.635 (2015) per jaar opbrengen.

De beëindigende ondernemer met een niet-levensvatbaar bedrijf

Hierbij gaat het om ondernemers die hun bedrijf moeten beëindigen omdat het niet meer levensvatbaar is. Om het bedrijf op een financieel verantwoorde manier te kunnen beëindigen, bijvoorbeeld door lopende opdrachten af te werken, gewassen nog te oogsten of handelsvoorraden uit te verkopen, kunt u voor een tijdelijke inkomensaanvulling een beroep doen op het Bbz. De inkomensaanvulling tot bijstandsniveau kan worden verstrekt voor een periode van maximaal 12 maanden met een mogelijkheid tot verlenging met opnieuw maximaal 12 maanden.

In onderstaand overzicht staan de Bbz-faciliteiten per doelgroep (cijfers 2015).

	Max. lening (in €)		Max. uitkeringsduur
Gevestigde ondernemer	192.243	of	12 maanden met verlengingsmogelijkheid van 24 maanden bij bijzondere omstandigheden
Bijstandsgerechtigde	afhankelijk van gemeentelijk beleid	en	12 maanden
Startende ondernemer	35.393	en	36 maanden
Oudere ondernemer	9.612	en	Tot de AOW-leeftijd
Beëindigende ondernemer	0		12 maanden met verlengingsmogelijkheid van 24 maanden bij bijzondere omstandigheden

Met uitzondering van het renteloze voorbereidingskrediet, geldt voor alle leningen:

- een maximale looptijd van tien jaar;
- een vaste rente van 8% (2015) per jaar.

Gedurende de looptijd kunt u in totaal 3 jaar uitstel van rente en aflossing aanvragen.

Een Bbz-uitkering is gelijk aan de bijstandsnorm die op uw gezinssituatie van toepassing is. Eventueel wordt het bedrag verhoogd met:

- de premie voor een eventuele arbeidsongeschiktheidsverzekering;
- een woonkostentoeslag.

Een Bbz-uitkering is een lening. De hoogte van de lening wordt achteraf berekend aan de hand van de inkomsten uit uw bedrijf, loondienst en uitkering. Ligt uw inkomen boven de bijstandsnorm, dan wordt de uitkering omgezet in een renteloze lening. Ligt uw inkomen onder de bijstandsnorm, dan wordt de uitkering (gedeeltelijk) omgezet in een schenking. Deze schenking wordt in het jaar waarin dit besluit wordt genomen bij uw inkomen opgeteld (doorgaans is dat het jaar nadat u de uitkering heeft ontvangen). Hierbij bestaat het risico dat u daardoor minder recht hebt op toeslagen. Het is belangrijk om dit risico te onderzoeken en te voorkomen dat ontvangen toeslagen terugbetaald moeten worden.

De Sociale dienst van de gemeente kan een bedrijfsadviseur inschakelen die het ondernemingsplan beoordeelt of een onderzoek doet naar de levensvatbaarheid van uw bedrijf. De Sociale dienst betaalt de kosten van dit advies. Meer informatie over een ondernemersplan kunt u krijgen bij de kamer van Koophandel in uw regio. Zie voor adressen: www.kvk.nl.

Hoofdstuk 5 - Belastingen

Welke belastingen moet u betalen? Heeft u als startende ondernemer recht op fiscale voordelen? Van welke aftrekposten kunt u gebruikmaken? Hieronder staan de belangrijkste belastingzaken voor ondernemers op een rij.

Afhankelijk van uw rechtsvorm en activiteit kunnen er voor u verschillende belastingen van toepassing zijn, zoals inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting en omzetbelasting (btw). Als u zaken doet met het buitenland kunt u ook te maken krijgen met invoerrechten en specifieke bepalingen rond de btw. In het schema hierna staan de verschillende mogelijkheden naast elkaar.

	Eenmanszaak	Vennootschap onder firma (vof)	Besloten vennootschap (bv)
Inkomstenbelasting (incl. premie volksverzekeringen)	Berekend over nettowinst (box 1)	Berekend over nettowinst per ondernemer (box 1)	Berekend over salaris directeur (box 1)
Vennootschapsbelasting	N.v.t.	N.v.t.	Berekend over nettowinst bv
Dividendbelasting	N.v.t.	N.v.t.	Berekend over winstuitkering aandeelhouders (box 2)
Omzetbelasting (btw)	Afhankelijk van geleverde goederen of diensten bent u vrijgesteld of brengt u het 0%, het verlaagde of normale tarief in rekening aan uw afnemers. Door u betaalde btw brengt u hierop in mindering, het saldo draagt u af.		
Invoerrechten	Afhankelijk van het ingevoerde product en de oorsprong daarvan wordt het tarief vastgesteld. Binnen de EU wordt geen invoerrecht geheven.		

5.1 Inkomstenbelasting

Inkomstenbelasting is de belasting die een natuurlijk persoon betaalt op zijn inkomsten. Er zijn drie soorten belastbaar inkomen voor de inkomstenbelasting. Deze zijn ondergebracht in een boxenstelsel.

Box 1: inkomen uit werk en woning

In box 1 is het van belang of de Belastingdienst u ziet als ondernemer voor de inkomstenbelasting ('ib-ondernemer'). Dit wordt beoordeeld op basis van onder andere de investering in tijd en geld, het aantal klanten en de risico's die u als ondernemer loopt.

Wordt u aangemerkt als ib-ondernemer én bent u minimaal 1225 uur per jaar actief in uw bedrijf, dan kunt u verschillende aftrekposten toepassen zoals de zelfstandigenaftrek, startersaftrek en de meewerkaftrek. Hierdoor wordt het belastbaar inkomen lager.

Iedere ib-ondernemer, ook als u niet aan het urencriterium voldoet, kan de MKB-winstvrijstelling toepassen.

Wordt u niet gezien als ondernemer voor de inkomstenbelasting, dan heeft u geen recht op ondernemer-aftrek en kunt u kiezen of uw inkomsten worden belast via het winststelsel of het loonbelastingstelsel (opting-in). Bij het winststelsel moet u een administratie bijhouden en mag u de kosten die u maakt voor uw werkzaamheden aftrekken. Dit stelsel wordt het meest gebruikt. Bij het loonbelastingstelsel houdt de opdrachtgever wel loonheffing in, maar geen premies voor de werknemersverzekeringen. U kunt bij dit stelsel geen kosten verrekenen, maar de opdrachtgever mag wel vergoedingen verstrekken.

Het belastbaar inkomen in box 1 wordt met de inkomstenbelasting en premie volksverzekering belast volgens de volgende vier schijven (bedragen 2015):

Over de eerste	€ 19.822	36,5%
Over het meerdere tot	€ 33.589	42,0%
Over het meerdere tot	€ 57.585	42,0%
Over het meerdere vanaf	€ 57.585	52,0%

De eerste twee schijven bestaan naast inkomstenbelasting ook uit premie volksverzekering, de laatste twee schijven betreffen uitsluitend inkomstenbelasting.

Meer informatie over de ondernemersaftrek vindt u op de site van de Belastingdienst met het trefwoord 'ondernemersaftrek'.

Box 2: inkomen uit aanmerkelijk belang

In box 2 wordt het inkomen uit 'aanmerkelijk belang' belast. Er is een aanmerkelijk belang als u voor minimaal 5% aandeelhouder bent van een (aandelensoort in een) bv of nv.

Over dividenduitkeringen aan aanmerkelijk belanghouders wordt 25% belasting geheven. Het salaris van de directeur wordt net als dat van andere werknemers belast in box 1.

Box 3: inkomen uit sparen en beleggen

(Inkomen uit) Sparen en beleggen wordt belast in box 3. Het tarief is 30% over een fictief rendement van 4% over de waarde van uw bezittingen min de schulden op 1 januari van een kalenderjaar. U betaalt belasting als deze waarde boven het heffingsvrije vermogen van € 21.330 (2015) per persoon uitkomt.

Heffingskortingen

Nadat in de boxen 1 tot en met 3 de belastingen zijn berekend, worden daarmee nog de heffingskortingen verrekend. Er bestaan verschillende heffingskortingen. Bijna iedereen heeft recht op de algemene heffingskorting. Afhankelijk van uw persoonlijke situatie heeft u recht op één of meer andere heffingskortingen. Voorbeelden zijn de arbeidskorting, de inkomensafhankelijke combinatiekorting, de ouderenkorting en de vrijstelling voor groene beleggingen. Kijk voor een overzicht van alle heffingskortingen op www.belastingdienst.nl.

Loonbelasting is geen aparte, extra belasting, maar een voorschot op de inkomstenbelasting die een werkgever moet inhouden op het loon van een werknemer. Bij de berekening van de loonbelasting wordt met een aantal heffingskortingen rekening gehouden, maar niet met alle. Om deze kortingen te gebruiken, maar ook om betaalde hypotheekrente als negatief inkomen te verrekenen, moet u aangifte doen voor de inkomstenbelasting. Heeft u geen recht op extra heffingskortingen en geen hypotheekrenteaftrek, dan is de ingehouden loonbelasting meestal gelijk aan de verschuldigde inkomstenbelasting en hoeft u niets bij te betalen.

Middeling

Als uw jaarinkomen grote schommelingen vertoont, kunt u bij de Belastingdienst een verzoek tot middeling indienen. Uw inkomen over drie kalenderjaren wordt bij elkaar geteld en gedeeld door drie. Grote pieken en dalen vallen hierdoor tegen elkaar weg. Een hoog belaste top winst zou hierdoor in een lagere schijf terecht kunnen komen. Kijk voor meer informatie op www.berekenhet.nl.

Verklaring Arbeidsrelatie (VAR)

Soms is het lastig om duidelijk te krijgen of u voor de werkzaamheden die u uitvoert als zelfstandig ondernemer wordt aangemerkt. Met de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) kunt u vooraf zekerheid krijgen over de vraag of uw inkomen uit een arbeidsrelatie wordt belast als belastbare winst uit onderneming, belastbaar loon of belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden. Dit kan gevolgen hebben voor de eerder genoemde ondernemersaftrek, maar ook voor de aftrekbaarheid van kosten (zie hoofdstuk 2).

De afgegeven VAR zal één van de vier mogelijke situaties beschrijven:

Bij een VAR “winst uit onderneming” of “inkomsten voor rekening van vennootschap” is de opdrachtgever niet inhoudingsplichtig voor de loonbelasting en de premie volksverzekeringen. Bij een VAR “loon” of “resultaat overige werkzaamheid” dienen opdrachtgever en opdrachtnemer samen te beoordelen of er sprake is van een inhoudingsplicht.

Meer informatie over de VAR en een online aanvraagmogelijkheid treft u aan op www.belastingdienst.nl/zakelijk.

In 2015 gaat de wet- en regelgeving voor de VAR veranderen. Daarvoor ligt er een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de nieuwe wet ingaat.

5.2 Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting is de belasting die een rechtspersoon betaalt op de winsten uit onderneming. Elke bv of nv valt onder de heffing van de vennootschapsbelasting. Als een vereniging of stichting een onderneming uitoefent, vallen zij ook onder de vennootschapsbelasting.

Een vennootschap onder firma (vof) valt niet onder de vennootschapsbelasting. Iedere vennoot rekent over zijn winstaandeel zelf af.

De winst wordt voor de vennootschapsbelasting belast volgens 2 treden (bedragen 2015):

Bij een winst tot € 200.000	20,0%
Over het meerdere	25,0%

De winst die resteert na betaling van de vennootschapsbelasting is netto, zolang het binnen een rechtspersoon (meestal een bv) blijft. Wordt er uitgekeerd aan aandeelhouders natuurlijke personen, dan is de uitkering belast met 25% inkomstenbelasting. Die uitkering valt namelijk onder box 2-inkomen van de natuurlijke persoon.

5.3 Omzetbelasting

Omzetbelasting, of btw, wordt in principe op elke levering van een product of dienst in rekening gebracht. Binnen de omzetbelasting bestaan er meerdere tarieven, afhankelijk van de 'prestatie' die verricht wordt. Sommige prestaties zijn vrijgesteld van omzetbelasting, zoals bijvoorbeeld de huisarts en diensten van de bank. De levering van primaire levensmiddelen, boeken, de diensten van bijvoorbeeld kapper en fietsenmaker maar ook (tot 1 juli 2015) verbouwingen en onderhoud aan woningen ouder dan twee jaar wordt belast met het lage tarief van 6%. Voor al het overige geldt het normale tarief van 21% (2015). Goederenleveringen aan buitenlandse ondernemers vallen, onder voorwaarden, onder het 0%-tarief. Bij levering van diensten aan buitenlandse ondernemers wordt de btw meestal naar uw klant verlegd. Kijk voor meer informatie op www.belastingdienst.nl/btw.

Als u als omzetbelastingplichtige ondernemer omzetbelasting betaalt op uitgaven voor uw bedrijf, kunt u deze meestal verrekenen met de ontvangen omzetbelasting op verkopen. Ondernemers met enkel vrijgestelde prestaties kunnen géén omzetbelasting verrekenen.

Is het saldo van ontvangen omzetbelasting min betaalde omzetbelasting minder dan € 1.883 dan kunt u gebruik maken van de kleine ondernemersregeling. U betaalt daardoor minder of soms zelfs helemaal geen omzetbelasting. Meer informatie via www.belastingdienst.nl, trefwoord kleine ondernemersregeling.

5.4 Invoerrechten

Bij invoer van goederen van buiten de Europese Unie (EU) bent u als ondernemer invoerrechten en omzetbelasting verschuldigd. De omzetbelasting kunt u verrekenen zoals hierboven beschreven. Invoerrechten zijn afhankelijk van het ingevoerde product en de oorsprong daarvan en kunnen variëren van 0% tot vele tientallen procenten. De invoerrechten worden berekend over de waarde van de goederen volgens de factuur en zijn niet verreken- of terug vorderbaar. Invoerrecht heeft hierdoor een kostprijsverhogend effect. Kijk voor meer informatie hierover op www.kvk.nl/ie. Weet u de goederencode van het product, dan kunt u via gebruikstarief.douane.nl de verschuldigde invoer- en eventuele overige rechten opzoeken.

Hoofdstuk 6 - Financiële problemen

Financiële problemen komen zelden uit de lucht vallen. Vaak zijn er al maanden aanwijzingen dat het niet goed gaat met uw bedrijf. In dit hoofdstuk leest u meer over het signaleren en oplossen van financiële problemen.

Signalen voor financiële problemen zijn bijvoorbeeld:

- U kunt nota's niet op tijd betalen.
- U stelt betalingen (steeds vaker) uit omdat andere betalingen voorgaan.
- U heeft geen geld voor noodzakelijke investeringen.
- Kredietverschaffers worden kritischer, waardoor u minder eenvoudig geld kunt lenen.
- Uw klanten haken af, u krijgt minder orders of opdrachten.
- Klanten betalen traag of helemaal niet, of ze gaan failliet.

Het is belangrijk om snel actie te ondernemen om uw bedrijf door zo'n moeilijke periode heen te helpen. Schakel adviseurs in en vraag hulp bij uw accountant, MKB Doorstart.nl, Stichting Ondernemersklankbord, uw gemeente of een andere instantie die ondernemers begeleidt.

Als u financiële problemen hebt, is het belangrijk om te weten hoe het zit met uw privé-aansprakelijkheid bij bedrijfsschulden en -verplichtingen. Zorg ook dat u op de hoogte bent van de mogelijkheden voor een (aanvullend) bedrijfskrediet in het kader van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen en microfinanciering (zie hoofdstuk 4).

6.1 Aansprakelijkheid

Voorkom voor zover mogelijk dat zakelijke financiële problemen gevolgen hebben voor uw privéfinanciën en die van uw partner. Stel dat het mis gaat met uw bedrijf, houdt u of uw partner daar dan schulden aan over? Problemen voorkomt u voor een deel door zakelijke en privébezittingen en -schulden strikt te scheiden. Dit kunt u uiteraard het beste regelen voor u een bedrijf gaat beginnen. Als u trouwt of een geregistreerd partnerschap aangaat, laat dan huwelijkse voorwaarden of partnerschapsvoorwaarden opmaken bij de notaris. Daarin kunt u regelen dat privébezittingen of -schulden (gedeeltelijk) op naam van uw partner staan en dat u als ondernemer verantwoordelijk bent voor de zakelijke bezittingen en schulden. Een notaris kan u adviseren welke voorwaarden voor u het meest gunstig zijn. Overigens is het mogelijk om huwelijkse of partnerschapsvoorwaarden op te laten maken als u al getrouwd bent; hier zijn wel kosten aan verbonden. Wanneer u een verrekenbeding opneemt in de voorwaarden is het noodzakelijk dat dit periodiek wordt bijgehouden. Laat u dit na dan verliezen de voorwaarden hun effect. Heeft u een vof met uw partner, dan hebben huwelijkse of partnerschapsvoorwaarden geen effect.

Als u samenwoont dan kunnen uw (zakelijke) schuldeisers geen beslag laten leggen op bezittingen van uw partner. Dit geldt niet voor gezamenlijke bezittingen, zoals de inboedel. Het is daarom belangrijk om enkele zaken vast te leggen als u samenwoont en een bedrijf gaat beginnen. Door middel van een onderhandse akte kunt u registreren dat bepaalde goederen op naam van uw partner staan. Hierdoor kunnen uw (zakelijke) schuldeisers er geen beslag op leggen. U kunt een onderhandse akte registreren via een notaris of via het Bureau Registratie Onderhandse Akten (www.broa.nl).

Uiteraard vervalt de bescherming van huwelijkse- of partnerschapsvoorwaarden en de onderhandse akte zodra uw partner mede aansprakelijk is voor een bepaalde vordering. Dit is het geval wanneer hij of zij de overeenkomst mede heeft ondertekend. Als u geld leent voor uw bedrijf, stellen veel banken dit als voorwaarde. Denk dus goed na voordat u uw partner een contract laat ondertekenen.

6.2 Rood staan op de privérekening

Een moeilijke periode in uw bedrijf kan ook gevolgen hebben voor uw privéfinanciën. U kunt te weinig inkomsten uit uw bedrijf halen voor uw privé-uitgaven, waardoor u rood komt te staan op uw privérekening. Rood staan hoeft niet meteen problemen op te leveren. Is het saldo binnen afzienbare tijd weer positief, dan is er weinig aan de hand. Over het tekort op de bank betaalt u rente, maar misschien heeft u dat ervoor over om een krappe periode te overbruggen.

Rood staan kan lastig zijn als het tekort boven een bepaalde grens uitkomt. Tot die grens voert de bank uw betalingen meestal nog uit. Wordt het tekort groter, dan gebeurt dat niet meer. Ook rekeningen die u automatisch betaalt, worden niet meer betaald. U heeft dan een betalingsachterstand en u moet er zelf voor zorgen dat die betalingen alsnog worden gedaan zodra het saldo weer positief is of binnen het toegestane krediet valt. Het tekort op uw rekening moet u aanvullen door bijvoorbeeld (tijdelijk) minder uit te geven aan boodschappen en kleding. Vaak zijn uw privébetalingsproblemen en die van uw bedrijf nauw met elkaar verweven.

Soms is een tekort op de bank of andere betalingsproblemen niet tijdelijk, maar is er meer aan de hand. Het is onmogelijk om aan alle betalingsverplichtingen te voldoen. Herkent u dit? Dan is het belangrijk dat u snel in actie komt voordat de situatie verder uit de hand loopt.

Wat kunt u zelf doen? Volg daarvoor de onderstaande stappen.

1. Weet hoe groot uw betalingsachterstanden precies zijn. U moet goed inzicht hebben in uw financiële situatie. Maak daarom een lijst met alle achterstallige betalingen en onbetaalde rekeningen.
2. Schrijf op wanneer u het geld had moeten betalen.
3. Reken uit hoeveel u per maand maximaal kunt inlopen. Dit kunt u uit uw gemiddelde maandbegroting afleiden.
4. Bel alle crediteuren die nog geld van u krijgen. Vaak is het mogelijk om iets te regelen. Misschien kunt u een rekening in termijnen betalen of pas voldoen als u de betaling van een grote klant krijgt. Maak de afspraken wel zo dat u ze ook echt kunt nakomen.

Betaal eerst de meest dringende achterstanden. Dat is niet altijd de crediteur die de meest onvriendelijke aanmaningen stuurt. Uiteindelijk moet u natuurlijk alle achterstanden terugbetalen, maar bedenk welke maatregelen een crediteur kan treffen wanneer de achterstand niet wordt ingelost. Over het algemeen is het raadzaam om voorrang te geven aan uw privé uitgaven voor uw woning (huur/hypotheek), water- en energieleverancier en uw zorgverzekering. Het is van belang dat uw privésituatie zoveel mogelijk stabiel blijft en u (ook in het ergste geval) een dak boven het hoofd houdt.

Daarnaast ontstaat een groot risico wanneer u bijvoorbeeld met een onverzekerde auto komt te rijden of wanneer uw boekhouding niet meer wordt bijgewerkt en uw belastingaangiften niet meer worden ingediend.

Wanneer u zelf een afspraak wilt maken met uw creditoren vindt u hiervoor meer informatie op www.zelfjeschuldenregelen.nl.

6.3 Hulp bij financiële problemen

Zoek snel deskundige hulp als het niet lukt om zelf uw problemen op te lossen. Ga naar uw boekhouder of accountant en onderzoek wat de oorzaak is van de financiële problemen. Veel voorkomende oorzaken zijn:

- te hoge privébestedingen in relatie tot de inkomsten uit het bedrijf;
- achterblijvende omzet;
- uren of kosten niet doorberekenen;
- debiteurenbeleid schiet te kort;
- te lage (uur-)tarieven bij mogelijk stijgende kosten;
- onvoldoende reservering voor investeringen en belastingen.

Oplossingen waar u zelf mee aan de slag kunt, zijn besparen op de kosten en het verbeteren van uw incassobeleid. Is dit niet de oplossing of helpt dit onvoldoende, dan moet er mogelijk meer geld worden aangetrokken in de vorm van een bankkrediet of andere financieringsmogelijkheden. Lukt dat niet (meer) bij een bank, dan kan Stichting MKB Doorstart.nl u behulpzaam zijn bij het zoeken naar alternatieve mogelijkheden.

Soms zijn de financiële problemen niet structureel op te lossen en ziet u geen mogelijkheid meer om uw schulden volledig te betalen. In deze situatie kunt u zich richten tot de schuldhulpverlening in uw woonplaats. Personen met een actieve onderneming worden in sommige gemeenten doorverwezen naar een organisatie die is gespecialiseerd in schuldhulpverlening voor ondernemers.

De schuldhulpverlener zal met u bespreken of (en onder welke voorwaarden) een oplossing voor de schulden mogelijk is wanneer u de onderneming voort wilt zetten.

Helaas krijgt u in sommige gemeenten pas hulp om uw schulden aan te pakken wanneer u uw onderneming heeft beëindigd. In die situatie kunt u zich zelf rechtstreeks wenden tot een gespecialiseerde organisatie en bespreken onder welke voorwaarden zij u kunnen helpen. Omdat er ook onbetrouwbare organisaties bestaan die u tenslotte nog verder in de problemen kunnen helpen, is het belangrijk om te informeren of de organisatie lid is van de NVVK (de Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) of tenminste de gedragscode van deze vereniging navolgt.

Wanneer het waarschijnlijk is dat u met de voortzetting van de onderneming meer in kunt zetten voor aflossing van uw schulden dan wanneer u stopt, zal deze optie als eerste worden onderzocht.

Gedurende dit traject zal bepaald worden of u in aanmerking komt voor een bedrijfskrediet via het Bbz. Wanneer uw aanvraag voor een Bbz-krediet in behandeling wordt genomen zal een bedrijfskundige onderzoeken of uw onderneming levensvatbaar is en welk bedrag beschikbaar kan worden gesteld om uw schulden te voldoen.

Een schuldhulpverlener onderzoekt de hoogte van uw totale schuld en bepaalt daarnaast wat er ingezet kan worden voor aflossing. Daarbij zal ook uw gehele privé vermogen ingezet moeten worden. Zodra is vastgesteld dat volledige betaling van uw schulden niet mogelijk is, kan de hulpverlener aan uw schuldeisers een voorstel doen waarbij een gedeelte van uw schuld wordt kwijtgescholden. Schuldeisers zullen hieraan niet graag medewerking verlenen, maar wanneer aangetoond kan worden dat er geen alternatief is waarbij zij meer ontvangen, heeft het voorstel een goede kans van slagen. Tenslotte moeten alle crediteuren het voorstel accepteren.

Blijkt een schuldregeling in combinatie met de voortzetting van uw onderneming niet mogelijk, dan krijgt u advies om uw onderneming te beëindigen en inkomen uit loondienst (of uitkering) te verwerven. In deze situatie zal worden bemiddeld voor een regeling met uw schuldeisers waarbij u gedurende drie jaar maximaal moet inzetten voor aflossing. Voor het gedeelte dat na die periode niet is afgelost wordt kwijtschelding gevraagd. Ook hiermee moeten al uw schuldeisers instemmen.

Ondernemers die hebben gekozen voor een eenmanszaak of vof, zijn als (natuurlijk) persoon privé aansprakelijk voor de schulden uit de onderneming. Wanneer is gekozen voor de rechtspersoon van een bv is hiervan in principe geen sprake. Toch komt het in de praktijk regelmatig voor dat de eigenaar van de bv als natuurlijk persoon privé aansprakelijk is of wordt gesteld. Omdat hij privé heeft meegetekend voor bepaalde overeenkomsten of wordt beticht van 'onbehoorlijk bestuur' van de bv. Ook wanneer de jaarstukken niet tijdig zijn gedeponerd of betalingsonmacht niet tijdig is gemeld aan de Belastingdienst of het UWV kan hiervan sprake zijn.

6.4 Wettelijke schuldregeling

Zoals in de vorige paragraaf is besproken moeten al uw schuldeisers akkoord gaan met een voorstel voor een *minnelijke* schuldregeling. Dat blijkt niet altijd mogelijk. Onder strikte voorwaarden kunnen de schuldeisers die het voorstel afwijzen via de rechtbank gedwongen worden om in te stemmen (het zg. dwangakkoord).

Is ook dit geen mogelijkheid, dan kunt u de rechtbank verzoeken om toegelaten te worden tot de *wettelijke* schuldregeling. Met een verklaring van de schuldhulpverlener vraagt u dan om toepassing van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). De rechter beoordeelt of u zelf voldoende hebt gedaan om uw problemen op te lossen en of u te goeder trouw hebt gehandeld. Zo ja, dan wordt u toegelaten tot de regeling.

Een wettelijke schuldsanering is geen makkelijke weg. Ook nu moet u drie jaar zoveel mogelijk inzetten voor aflossing en zo min mogelijk besteden aan andere zaken. U krijgt een bewindvoerder toegewezen die uw post mag inzien en bepaalt of u waardevolle spullen moet verkopen. Ondernemers die in aanmerking willen komen voor de Wsnp, mogen bovendien hun bedrijf niet voortzetten. U moet dus een baan zoeken.

Wanneer er echter geen enkele andere mogelijkheid meer bestaat om verlost te worden van uw schuldenlast is het van groot belang om deze regeling te benutten.

6.5 Faillissement

Ondernemers die gebukt gaan onder een zware schuldenlast zijn soms van mening dat een faillissement een oplossing kan bieden voor de problemen.

Het is belangrijk om dit standpunt te nuanceren en hierbij een onderscheid te maken tussen een faillissement van een natuurlijk persoon en van een rechtspersoon.

Voor een rechtspersoon, zoals de bv, komt het erop neer dat de schulden niet meer verhaald kunnen worden wanneer het faillissement is opgeheven en daarmee de liquidatie van de bv is afgewikkeld.

Voor een natuurlijk persoon (de ondernemer) biedt een faillissement echter zelden een oplossing voor de schulden. Zodra het faillissement is uitgesproken zal een curator onderzoeken wat er ingezet kan worden voor aflossing van de schulden. In de praktijk is dit doorgaans zo weinig dat hiervan hooguit de kosten van de curator voldaan kunnen worden. Er is dan niets voor aflossing van de schulden. Wanneer het faillissement na verloop van tijd wordt opgeheven bij gebrek aan baten, zullen de schuldeisers zich weer wenden tot de natuurlijk persoon; gedurende 20 jaar kunnen zij via incassoprocedures halen wat er te halen valt.

In de praktijk wordt meer dan 90% van de faillissementen opgeheven bij gebrek aan baten. Zodra het faillissement van een natuurlijk persoon is aangevraagd, biedt de rechtbank een termijn van 14 dagen waarbinnen een beroep kan worden gedaan op de Wsnp. Over het algemeen is het nadrukkelijk aan te raden om van deze regeling gebruik te maken. De Wsnp biedt immers wel perspectief op een schuldenvrije toekomst, ook wanneer van de schulden slechts een klein gedeelte afgelost kan worden.

Beter is natuurlijk om eerder in actie te komen voordat één van uw schuldeisers het faillissement aanvraagt en de mogelijkheden van minnelijke schuldhulpverlening te onderzoeken. Zie ook paragraaf 6.3.

Hoofdstuk 7 - Inkomensondersteuning voor ondernemers

Voor ondernemers bestaan er verscheidene inkomensondersteunende regelingen. Deze zijn op een rijtje gezet.

7.1 Ziekte en arbeidsongeschiktheid

Aanvullende inkomstenverzekeringen bij ziekte

Kunt u door ziekte niet werken, dan kunt u via het Besluit bijstand zelfstandigen (Bbz) een aanvullende uitkering krijgen op uw inkomen. Het Bbz vult uw inkomen aan tot het minimumniveau. Het is heel goed mogelijk dat u daardoor een (veel) lager inkomen heeft dan u gewend bent. Er bestaan allerlei particuliere verzekeringen die uw inkomen kunnen aanvullen tot een hoger niveau. Komt de uitkering uit uw verzekering boven het minimumniveau, dan ontvangt u geen Bbz meer. Dat betekent echter niet dat u verplicht bent om zelf een verzekering af te sluiten. U heeft recht op een uitkering als u voldoet aan de voorwaarden van het Bbz. Zie ook paragraaf 4.9.

Meer informatie over aanvullende inkomstenverzekeringen bij ziekte kunt u krijgen bij uw verzekeraar.

Inkomensondersteuning bij zwangerschap

Voor vrouwelijke zelfstandige ondernemers bestaat de Zelfstandig en Zwangerregeling (ZEZ). Vrouwen die in het jaar voor de bevalling minimaal 1225 uur als zelfstandige hebben gewerkt, hebben 16 weken recht op een uitkering bij zwangerschap. De regeling geldt ook voor de meewerkende echtgenote. De maximale uitkering is gelijk aan het minimumloon. De uitkering moet aangevraagd worden bij het UWV, uiterlijk twee weken voor de gewenste ingangsdatum (4 tot 6 weken voor de bevalling).

Arbeidsongeschiktheidsverzekering

Ondernemers kunnen als zij dat wensen zelf een arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV) afsluiten. Vergelijk de verschillende aanbieders met elkaar voordat u een verzekering afsluit. Houd daarbij rekening met wat u belangrijk vindt. Denk daarbij aan:

- de hoogte van de uitkering als u arbeidsongeschikt bent;
- de hoogte van de premie die u betaalt;
- het moment dat de verzekering in gaat: direct als u arbeidsongeschikt raakt of pas na een tijd;
- hoeveel procent arbeidsongeschikt u bent voordat de verzekering uitkeert;
- hoe lang de uitkering moet doorlopen.

Als u in loondienst was voordat u als ondernemer begon, kunt u een vrijwillige WIA-verzekering afsluiten bij het UWV. Dat kan tot dertien weken nadat u uit dienst bent getreden bij uw werkgever. Het UWV kan u informeren over de hoogte van de uitkering, de maandelijkse kosten en de aanvullende voorwaarden.

Op www.verzekerenvoorzelfstandigen.nl leest u meer over de verschillende arbeidsongeschiktheidsverzekeringen.

7.2 Nabestaanden

Verzekering nabestaanden

Als u overlijdt, heeft uw partner mogelijk recht op een Anw-uitkering. Uw partner heeft hier recht op als hij/zij voor 1950 is geboren óf een kind heeft dat jonger is dan 18 jaar óf als hij/zij minstens 45% arbeidsongeschikt is. Bij de hoogte van de uitkering wordt rekening gehouden met het inkomen van uw partner. Zijn er kinderen jonger dan 18 jaar, dan heeft uw partner recht op een verhoogde Anw-uitkering. Deze verhoogde uitkering is onafhankelijk van het inkomen en het aantal kinderen.

Door middel van een levensverzekering kunt u regelen dat uw partner extra inkomsten ontvangt na uw overlijden. Er zijn verschillende mogelijkheden. Een voorbeeld is een overlijdensrisicoverzekering in combinatie met de eigen woning. Na uw overlijden wordt de hypotheek dan (gedeeltelijk) afgelost, zodat uw partner lagere woonlasten heeft. Laat u goed informeren voordat u kiest voor een bepaalde mogelijkheid.

7.3 Pensioen

Voor een hoger inkomen na uw pensioen kunt u zelf sparen of beleggen, sparen via een geblokkeerde bankspaarrekening of een lijfrenteverzekering afsluiten. Zie paragraaf 8.3 voor meer informatie hierover.

7.4 Toeslagen van de Belastingdienst

Om te voorkomen dat mensen met een laag inkomen te veel kwijt zijn aan hun zorgverzekering, is er de zorgtoeslag. De zorgtoeslag kunt u aanvragen bij de Dienst Toeslagen van de Belastingdienst, op www.toeslagen.nl. Hier kunt u ook uitrekenen op hoeveel zorgtoeslag u eventueel recht heeft.

Het recht op zorgtoeslag is niet alleen afhankelijk van uw inkomen, maar ook van uw vermogen. Heeft u meer vermogen dan het heffingsvrije vermogen in box 3 (€ 21.330 voor een alleenstaande; € 42.660 voor fiscale partners) plus € 82.093, dan vervalt het recht op zorgtoeslag. Hierbij wordt gekeken naar het vermogen dat u op 1 januari van het betreffende jaar heeft.

Voor mensen die naar verhouding van hun inkomen te veel huur betalen, is er de huurtoeslag.

Voor het bepalen van de hoogte van de huur wordt uitgegaan van de kale huur (dus zonder kosten van gas, elektriciteit, water en heffingen). Een aantal servicekosten mag wel worden meegeteld. De huurtoeslag is gebaseerd op het actuele inkomen, inclusief het inkomen van een partner en/of eventuele medebewoners. Ook ondernemers kunnen aanspraak maken op huurtoeslag.

De Belastingdienst keert de toeslagen uit op basis van het inkomen dat u zelf opgeeft. Als zelfstandige kan het lastig zijn om dat van te voren te bepalen. Als u een te laag inkomen opgeeft, moet u later (meestal het jaar er na) (een deel van) de zorgtoeslag en/of huurtoeslag terugbetalen. Zet daarom de toeslag(en) op een bankrekening, dan heeft u het geld achter de hand wanneer u dit eventueel moet terugbetalen.

Is uw inkomen achteraf lager dan u heeft opgegeven, heeft u misschien recht op extra toeslag. Dit kunt u nog tot april van het jaar erop aanvragen.

Kijk op www.toeslagen.nl of op www.berekenuwrecht.nl.

7.5 Tegemoetkomingen voor ouders

Ouders kunnen recht hebben op verschillende tegemoetkomingen voor hun kinderen.

Iedereen die in Nederland woont of werkt, heeft onder bepaalde voorwaarden recht op kinderbijslag voor kinderen tot 18 jaar. Kinderbijslag vraagt u aan bij de Sociale Verzekeringsbank. Daarnaast kunnen ouders, afhankelijk van de hoogte van hun inkomen, hun gezinssituatie (aantal kinderen en met/zonder partner) en vermogenssituatie, recht hebben op kindgebonden budget. Ouders ontvangen dit meestal automatisch van de Belastingdienst. Ontvangt u dit niet, maar denkt u hier wel recht op te hebben, doe dan een berekening op www.toeslagen.nl of neem contact op met de Belastingdienst.

Gezinnen waarbij beide ouders werken en de zorg voor kinderen combineren, hebben mogelijk recht op kinderopvangtoeslag. Het aantal uren waarover u deze toeslag kunt ontvangen is afhankelijk van de uren die u en uw eventuele partner werken. Als ondernemer zijn dit alle uren die u aan uw bedrijf besteedt, zowel de uren die u in rekening kan brengen bij klanten als de uren die u aan de bedrijfsadministratie besteedt. Het is belangrijk dat u uw aantal uren kunt verantwoorden door uw uren bij te houden. Gaat uw kind naar de kinderopvang als u en/of uw partner niet werkt, dan heeft u over die uren geen recht op kinderopvangtoeslag.

Op www.toeslagen.nl kunt u uitrekenen op hoeveel kinderopvangtoeslag u eventueel recht heeft.

Meer informatie vindt u op www.nibud.nl → inkomsten → tegemoetkomingen voor ouders.

Bereken op www.berekenuwrecht.nl voor welke regelingen u in aanmerking komt.

7.6 Gemeentelijke inkomensregelingen

Elke gemeente heeft regelingen waardoor u minder geld hoeft te betalen voor bijvoorbeeld gemeentelijke belastingen en waterschapshellingen. Maar ook op sport en/of culturele activiteiten kunt u korting krijgen. Per gemeente verschillen de regelingen en de voorwaarden. Of u recht op een regeling hangt onder andere af van uw inkomen. Vraag bij uw gemeente na of u hier mogelijk ook recht op hebt.

Hoofdstuk 8 - Inkomen na beëindiging onderneming

8.1 Inkomen na bedrijfsbeëindiging

Omdat u als ondernemer geen werknemersverzekeringspremie betaalt, komt u na een mogelijke bedrijfsbeëindiging niet in aanmerking voor bijvoorbeeld een WW-uitkering. Als u jonger bent dan de AOW-gerechtigde leeftijd en niet in aanmerking komt voor een loaz-uitkering (zie paragraaf 8.2), dan bent u na bedrijfsbeëindiging zelf verantwoordelijk voor uw inkomen. Als dan het gezamenlijke inkomen van u, uw partner en uw thuiswonende meerderjarige kinderen onder het voor u geldende sociale minimum uitkomt, dan kunt u bij de gemeente een beroep doen op een bijstandsuitkering.

Voor een mogelijke bijstandsuitkering geldt dat zowel u als uw partner als werkzoekende wordt ingeschreven bij UWV Werkbedrijf.

8.2 Oudere gewezen zelfstandigen

Zelfstandigen van 55 jaar en ouder die hun bedrijf beëindigen omdat de inkomsten daaruit onvoldoende zijn, kunnen een loaz-uitkering aanvragen. De loaz-uitkering is gelijk aan de bijstandsnorm. Belangrijk voordeel ten opzichte van een bijstandsuitkering is dat mogelijk aanwezig eigen vermogen tot een bedrag van € 129.511 (2015) niet meetelt. Ligt uw vermogen hoger dan wordt de loaz-uitkering gekort met 3% van het hogere vermogen. De korting vindt op jaarbasis plaats. Voor de vaststelling van de hoogte van uw vermogen gelden aparte regels.

Heeft u een pensioentekort, dan telt niet uw volledige vermogen mee. Een bedrag tot maximaal € 118.771 (2015) wordt buiten beschouwing gelaten als aanvullende pensioenvoorziening. Zie voor meer informatie hierover www.socialezekerheid.nl.

Bij het bepalen van de hoogte van de uitkering telt het inkomen van uw partner wel mee. De uitkering kan doorlopen tot u de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt.

Om een beroep te kunnen doen op de Ioaz (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen), moet u aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Uw bedrijf heeft minimaal 3 jaar bestaan. In de 7 jaar daarvoor was u óf in loondienst, óf had u een eigen bedrijf en maakte u geen gebruik van enige vorm van uitkering.
- U werkte minimaal 1225 uur per jaar in het eigen bedrijf.
- Uw inkomsten uit of in verband met arbeid waren de afgelopen 3 jaar lager dan € 22.511 (bruto) per jaar (2015) (het normbedrag van het minimuminkomen van een zelfstandige).
- De verwachting is dat het inkomen de komende jaren niet boven € 23.087 (2015) uitkomt.
- U heeft de Ioaz-uitkering aangevraagd voordat u met het bedrijf bent gestopt.
- U schrijft zich als werkzoekende in bij UWV Werkbedrijf.

U hoeft geen aparte verzekering voor de Ioaz af te sluiten. Voldoet u aan de bovenstaande voorwaarden, dan ontvangt u een uitkering nadat u het bedrijf heeft beëindigd.

Meer informatie over de Ioaz kunt u krijgen bij de Sociale dienst in uw gemeente. U kunt hier ook een Ioaz-uitkering aanvragen.

8.3 Uw inkomen na uw pensionering

Er zijn verschillende voorzieningen voor een financieel onbezorgde oude dag. Bijvoorbeeld de AOW: een basisverzekering voor iedereen die in Nederland woont. Als ondernemer kunt u ook gebruikmaken van de Fiscale Oudedagsreserve (FOR). Verder kunt u bepaalde verzekeringen afsluiten voor een hoger inkomen na uw pensionering, of sparen of beleggen. Tot slot kunt u ook kijken naar de uitgavenkant van de begroting. Neem bijvoorbeeld uw eigen huis: als de hypotheek (grotendeels) is afgelost tegen de tijd dat u stopt met werken, heeft u lagere woonlasten en dus een ruimer inkomen.

De Pensioenschijf-van-vijf van het Nibud (www.nibud.nl/pensioenschijf) geeft u inzicht in uw inkomsten en uitgaven als u met pensioen gaat.

U ziet of uw inkomsten (AOW, eerder opgebouwd aanvullend pensioen bij een werkgever, lijfrente en banksparen, eigen vermogen en inkomsten als u doorwerkt na pensionering) voldoende zijn om alle uitgaven te betalen. Zo kunt u bepalen of het handig is om extra geld opzij te zetten.

Hieronder worden de verschillende inkomstenbronnen na pensionering kort besproken.

AOW: de basisverzekering voor het pensioen

De basisverzekering voor uw pensioen is de Algemene Ouderdomswet (AOW). Iedereen die in Nederland woont of werkt, is hiervoor automatisch verzekerd. Ook als u geen inkomen heeft, bouwt u AOW op.

Voor elk jaar dat u in de 50 jaar voorafgaand aan uw AOW-leeftijd in het buitenland heeft gewoond en daar ook heeft gewerkt, krijgt u na uw AOW-leeftijd 2% minder AOW. Om dit tekort tegen te gaan, kunt u zich vrijwillig verzekeren of de verloren jaren inkopen. Meer informatie kunt u krijgen bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB) op www.svb.nl.

Vanaf de dag waarop u de AOW-leeftijd bereikt, ontvangt u AOW.

Vanaf 1 januari 2013 is de AOW-gerechtigde leeftijd niet meer 65 jaar. De leeftijd waarop de AOW-uitkering ingaat verschuift. In 2015 ontvangt iedereen die voor oktober 2015 65 jaar wordt, 3 maanden nadat hij 65 jaar is geworden, AOW. Iemand die in oktober, november of december 2015 65 jaar wordt, ontvangt zijn eerste AOW 5 maanden later, in maart, april c.q. mei 2016.

De hoogte van de AOW wordt afgeleid van het minimumloon. Een alleenstaande ontvangt maximaal 70% van het minimumloon; personen die getrouwd zijn of samenwonen ontvangen ieder 50% als zij de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt. Kijk voor de exacte bedragen op www.svb.nl.

Een deel van de winst reserveren voor later: de FOR

Als ondernemer kunt u sparen voor uw pensioen via de Fiscale Oudedagsreserve (FOR). Ieder jaar kunt u een bepaald percentage van uw winst reserveren voor uw pensioen (een maximum percentage en een maximaal bedrag). U betaalt dan nu minder belasting.

Let op! Het is de bedoeling dat het bedrag dat u reserveert, ook daadwerkelijk opzij zet en achter de hand houdt voor later, door bijvoorbeeld zelf te sparen, een lijfrenteverzekering af te sluiten of een bankspaarproduct. Het is niet de bedoeling dat u het geld dat u gebruik maakt van de FOR het gereserveerde deel van de winst gaat besteden voor consumptie of voor de onderneming.

De FOR betekent niet dat u in de toekomst nog geld krijgt. De oudedagsreserve is een uitstel van betaling van belasting. De belasting over de oudedagsreserve wordt later alsnog aan u berekend. Hierbij wordt er van uitgegaan dat u zelf het geld apart heeft gezet dat u eerder heeft afgetrokken voor belastingvermindering. De FOR is dus geen vrijstelling in de zin van aftrekpost, het is uitstel van belasting.

Om gebruik te kunnen maken van de FOR moet u aan de volgende voorwaarden voldoen:

- De winst uit uw onderneming is positief.
- U bent niet ouder dan de AOW-leeftijd.
- U werkt minimaal 1225 uur per jaar in uw bedrijf.
- U mag per jaar maximaal 9,8% van uw winst reserveren voor de FOR, met een maximum van € 8.631 (2015).
- Uw totale oudedagsreserve mag niet meer zijn dan uw eigen vermogen in de onderneming.

Een andere mogelijkheid is dat u een lijfrente koopt voor het bedrag van de FOR. U kunt de kosten van de lijfrente dan van de inkomstenbelasting aftrekken. Op het moment dat u de lijfrente (na uw pensionering) - meestal maandelijks - laat uitkeren, betaalt u over de uitkering belasting. Aangezien u vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd in een lager belastingtarief valt, betaalt u er dus minder belasting over dan wanneer u het geld niet had toegevoegd aan de FOR.

Particuliere pensioenverzekering, sparen of beleggen

De AOW is een inkomen op het minimumniveau. Als u net begint met uw bedrijf, is het vrijwel onmogelijk om te bepalen welk bedrag u jaarlijks kunt toevoegen aan de FOR. Dat kan de hoogte van uw inkomen na uw pensionering erg onzeker maken. Maar aan de andere kant komt u niet meteen geld te kort als u na uw pensionering een lager inkomen heeft. Een tekort heeft u pas als u te weinig inkomen heeft om van rond te kunnen komen. Hoeveel geld daarvoor nodig is, hangt af van uw wensen. Wilt u veel gaan reizen na uw

pensionering of blijft u thuis in uw eigen tuin? Gaat u vaker uit eten, wilt u een vakantiehuisje of gaat u juist kleiner wonen? Vaak veranderen ook de uitgaven als u stopt met werken. Als u een eigen huis heeft, is de kans groot dat de hypotheek is afgelost rond het moment dat u stopt met werken. Misschien ruilt u uw auto in voor een kleinere, omdat u minder vaak en minder ver hoeft te reizen.

Aan de hand van de volgende vragen kunt u nagaan of u eventueel een tekort heeft na uw pensionering:

Hoeveel heeft u maandelijks nodig om rond te komen? Zet daarvoor al uw verwachte uitgaven op een rij, van vaste lasten tot gewenste vakantie-en vrijetijdsuitgaven. Zie paragraaf 1.2 voor een overzicht van alle uitgavenposten.

- Hoeveel inkomsten levert de AOW op?
- Heeft uw partner inkomsten?
- Heeft u spaargeld dat na uw pensionering kunt gebruiken?
- Is uw hypotheek afbetaald op het moment dat u met pensioen gaat?
- Neemt uw vermogen toe door een erfenis?

Er bestaan allerlei mogelijkheden om uw inkomen na uw pensionering aan te vullen.

U kunt bijvoorbeeld een lijfrenteverzekering afsluiten, zoals een oudedag lijfrente of tijdelijke oudedag lijfrente. U betaalt dan jaarlijks een bedrag aan een verzekeringsmaatschappij. Op een moment dat u vooraf kiest, wordt het bedrag omgezet in een lijfrente. Elke maand ontvangt u een vast deel van het bedrag dat u gespaard heeft. Voor lijfrentes gelden allerlei speciale fiscale regels.

Een tweede mogelijkheid is een bankspaarrekening afsluiten. Dit is een speciale, geblokkeerde spaarrekening. Heeft u een pensioentekort, dan kunt u jaarlijks geld storten op deze rekening. U betaalt over dit spaartegoed geen vermogensbelasting in box 3. Vanaf uw pensionering laat u jaarlijks een bedrag van deze spaarrekening uitkeren. De uitkering van het totale spaartegoed moet minimaal over 20 jaar verdeeld worden. De fiscale voorwaarden en voordelen zijn vergelijkbaar met die van lijfrenteverzekeringen. Op www.nibud.nl leest u meer over banksparen.

Tot slot kunt u zelf sparen of beleggen.

Alle mogelijkheden hebben verschillende fiscale kenmerken. Laat u zich daarom goed informeren voordat u kiest voor een bepaalde mogelijkheid. Hulp kunt u daarbij krijgen van uw verzekeraar of financieel adviseur. Of kijk op www.nibud.nl bij 'vermogen'.

Links naar handige websites

Informatie en begeleiding van zelfstandigen

- www.kvk.nl: Kamer van Koophandel
- www.imk.nl: Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
- www.ondernemersklankbord.nl: stichting van oud-ondernemers die ondernemers adviseert en ondersteunt
- www.ondernemersplein.nl: ondernemersinformatie vanuit het Ministerie van EZ, de KvK, Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO), RDW, Belastingdienst en het CBS
- www.mkbdoorstart.nl: stichting voor zzp'ers en mkb'ers die met (dreigende) financiële problemen te maken hebben

Belangenbehartigers van zelfstandigen

- www.zzp-nederland.nl: belangengroep voor alle zelfstandigen zonder personeel
- www.pzo.nl: platform voor zelfstandig ondernemers
- www.finvzzp.nl: onderdeel van de vakbond FNV
- www.cnvzelfstandigen.nl: onderdeel van de vakbond CNV
- www.vzzp.nl: vereniging van zelfstandig zonder personeel
- www.dezaak.nl: kennisnetwerk voor ondernemers

Geldzaken op een rij

- www.nibud.nl: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting, voorlichting over de financiën van huishoudens
- www.berekenuwrecht.nl: rekenmodule die inzichtelijk maakt op welke inkomensondersteuning u recht heeft
- www.afm.nl/financielechecklist: AFM en Nibud website met financiële tips op maat
- www.allesoververzekeren.nl: website van Verbond van Verzekeraars voor alle vragen over verzekeringen
- www.verzekerenvoorzelfstandigen.nl: website van Verbond van Verzekeraars over verzekeringen voor ondernemers

Financieringsmogelijkheden

- www.kvk.nl/financieringsdesk: nadere informatie over de verschillende financieringsmogelijkheden
- www.nvb.nl: Nederlandse Vereniging van Banken
- www.qredits.nl: van Stichting Microkrediet Nederland over verstrekking van microkredieten en MKB Krediet
- www.douwenkoren.nl: overzicht van de diverse crowdfundingplatforms in Nederland
- www.nvl-lease.nl: Nederlandse Vereniging van Leasemaatschappijen
- www.rvo.nl: informatie over diverse subsidies en regelingen
- www.bbz-regeling.nl: gedetailleerde actuele inhoudelijke informatie over het Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen

Schulden & schuldhulpverlening

- www.nvvk.eu: Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet, voor informatie en hulp bij schulden
- www.zuidweg-partners.nl: van Zuidweg & Partners, over schuldsanering voor ondernemers
- www.zelfschuldenregelen.nl: Nibud website om zelf grip te krijgen op je schulden

Regelgeving voor zelfstandigen

- www.antwoordvoorbedrijven.nl: overheidssite over regels, subsidies en vergunningen
- www.ondernemersregelingen.nl: van het IMK, over ondernemersregelingen voor midden-en kleinbedrijf
- www.belastingdienst.nl: van de Belastingdienst

Over de makers van dit boek

Kamer van Koophandel

De Kamer van Koophandel is een landelijke en publieke dienstverlener voor ondernemers. Wij beheren in opdracht van de overheid het Nationale Handelsregister en waarborgen daardoor een veilig handelsverkeer. De Kamer van Koophandel beschikt over de informatie, data en netwerken waarmee ondernemers succesvol kunnen starten, innoveren en ondernemen in binnen- en buitenland. Wij bieden onze producten en diensten bij voorkeur digitaal aan op een overzichtelijke en toegankelijke manier, via meerdere kanalen, inclusief mobiel. Onze dienstverlening is persoonlijk, relevant en gemakkelijk in gebruik. Zo geven wij ondernemers een 'duwtje in de rug'.

>> www.kvk.nl

Het Nibud

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens. Doel van de stichting is om consumenten (meer) grip te geven op hun huishoudfinanciën. Dit doet het Nibud door kennis, tools en trainingen te bieden over diverse budgetonderwerpen, zoals alimentatie, financiële opvoeding en omgaan met inkomensveranderingen.

Daarnaast richt het Nibud zich op deskundigheidsbevordering van professionals die werken bij bijvoorbeeld gemeenten en andere overheden, maatschappelijke dienstverlening, het financieel bedrijfsleven en het onderwijs. Het Nibud ondersteunt professionals met onderzoek en cijfers, standaard en op maat producten, advies en opleidingen.

>> www.nibud.nl

Zuidweg & Partners

Zuidweg & Partners is sinds 1994 gespecialiseerd in schuldhulpverlening aan ondernemers en ex-ondernemers en is landelijk werkzaam.

>> www.zuidweg-partners.nl

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud)
Postbus 19250
3501 DG Utrecht

Deze uitgave is tot stand gekomen in
samenwerking met:

Ministerie van Economische Zaken
Kamer van Koophandel Nederland
Zuidweg & Partners

© Rijksoverheid | augustus 2015 | 86756

Productie: Xerox/OBT, Den Haag

Ministerie van Economische Zaken

kamer van koophandel

